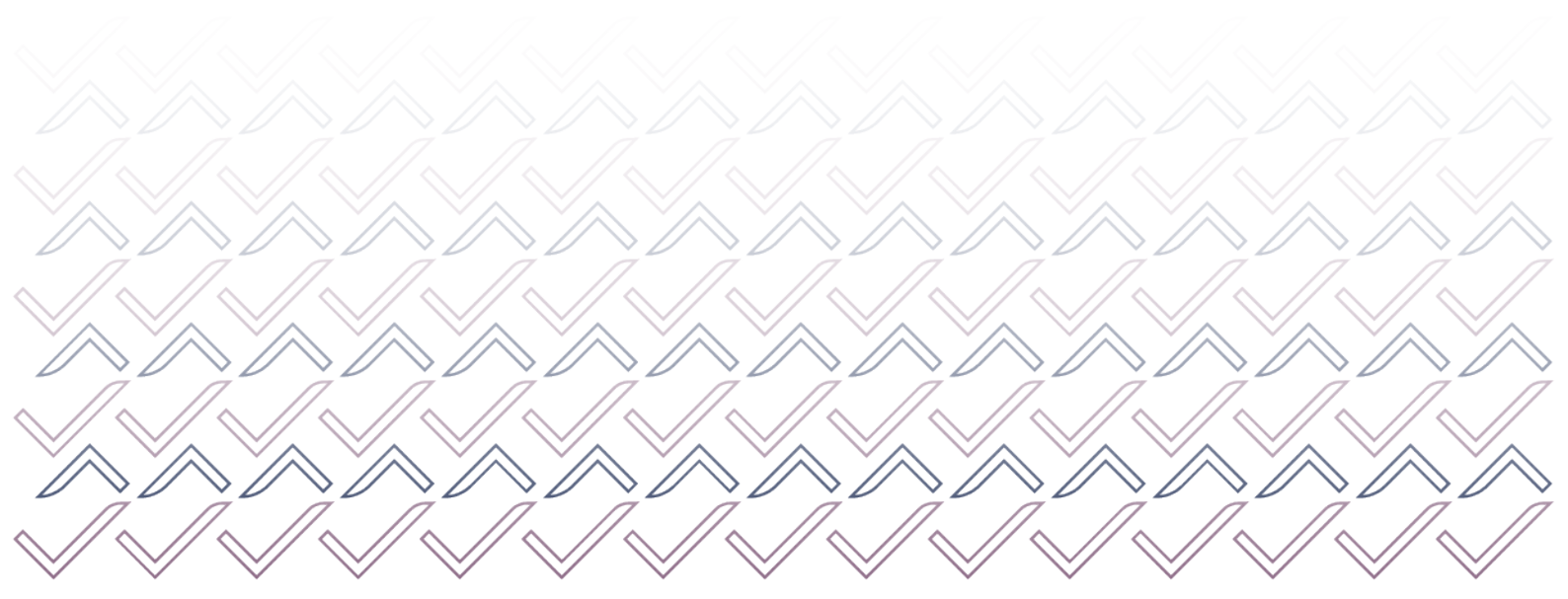

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

2021 METŲ VALSTYBĖS KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ FINANSINIO AUDITO REZULTATAI

2022 m. spalio 3 d.

Nr. FAE-6

Valstybės kontrolė – aukščiausioji valstybinio audito institucija – prižiūri, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Valstybės kontrolė, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, skatina teigiamą ir veiksmingą valstybinio audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai bei į rezultatus ir visuomenės poreikius orientuotam viešajam valdymui. Daugiau apie Valstybės kontrolės veiklą ir valstybinio audito rezultatus – interneto svetainėje www.valstybeskontrolė.lt.

Audito grupė: Danguolė Krištopavičienė (departamento vadovė), Vita Andrulytė (grupės vadovė), Laura Grigonytė, Daiva Latvėnienė, Zita Rimkevičienė, Aušra Michejeva, Inga Liutkevičiūtė, Rita Povilauskienė, Rūta Stasiūnaitė, Rima Peškaitytė, Vilma Lapinskienė, Jolita Sankauskaitė-Treigienė, Dariusz Bužinski, Kristina Pathak, Airidas Augys, Jurgita Gribauskaitė.

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Prezidentui, Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos finansų, Kultūros, Susisiekimo, Aplinkos, Socialinės apsaugos ir darbo, Krašto apsaugos, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Užsienio reikalų, Teisingumo ir Energetikos ministerijoms ir kitoms institucijoms ir įstaigoms, nurodytoms 3 priede.

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	9
AUDITO REZULTATAI	11
1. DUOMENŲ IŠKRAIPYMAI FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINYJE REIŠMINGI IR PAPLITĘ	11
2. VIDAUS KONTROLĖS IR REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO STIPRINIMAS TEIGIAMAI PAVEIKTŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ KOKYBĘ	30
2.1. Duomenys konsolidavimui – galutiniai, patvirtinti įstaigos vadovo	30
2.2. Neįgyvendinti lūkesčiai centralizuotos finansinės apskaitos funkcijos kokybei	33
2.3. Rekomendacijų, kurios reikšmingai prisidėtų prie apskaitos trūkumų mažinimo, vis dar neįgyvendintos	35
3. VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINYJE 3,52 PROC. ASIGNAVIMŲ ATSKLEISTA NETEISINGAI	37
PRIEDAI	41
1 priedas. Santrumpos ir sąvokos	41
2 priedas. Audito apimtis ir metodai	43
3 priedas. Sąrašas institucijų ir įstaigų, kuriose buvo atliktos audito procedūros ir kurioms siunčiama valstybinio audito ataskaita	46

PAGRINDINIAI FAKTAI

54,1 mlrd. Eur

Ataskaitose nurodyta valstybės turto vertė.

30,0 mlrd. Eur

Ataskaitose nurodyta valstybės įsipareigojimų suma.

13,1 mlrd. Eur

Ataskaitose nurodyta valstybės biudžeto įplaukų suma.

14,8 mlrd. Eur

Ataskaitose nurodyta valstybės biudžeto išlaidų suma.

Pirmą kartą

valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinys pateiktas įstatyme nustatytu laiku.

10 metų

Iš eilės valstybės finansinių ataskaitų duomenys reikšmingai iškraipyti.

294 įstaigos

iš 556 duomenis į VSAKIS pateikė laiku – iki 2022 m. kovo 15 d.

23 vnt.

valstybės informacinių sistemų neužregistruota finansinėje apskaitoje.

3,52 proc.

t. y. 519,66 mln. Eur išlaidų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje neteisingai atskleista panaudojimo paskirtis.

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės, Viešojo sektoriaus atskaitomybės ir Biudžeto sandaros įstatymais, atlikome 2021 m. valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditą.

Auditas atliktas pagal tarptautinius audito standartus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (43 psl.). Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pareiškiama audito išvadoje.

Pagrindiniai audito rezultatai

1. Valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje duomenų iškraipymai yra reikšmingi ir paplitę

Viešojo sektoriaus kokybiškų duomenų turėjimas ir jų atvėrimas sudaro prielaidas pasiekti didesnę viešojo administravimo institucijų darbo efektyvumą ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą, didina valdžios skaidrumą ir skatina piliečių įsitraukimą į sprendimų priėmimą. Vienas pamatinių duomenų šaltinių – finansiniai viešojo sektoriaus subjektų duomenys, kurie vis dar nepatikimi.

Valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje nustatyta reikšmingų iškraipymų, kuriuos valstybiniai auditoriai galėjo patikimai įvertinti (žinoma klaida), ilgalaikio turto, pagrindinės veiklos pajamų, sąnaudų straipsniuose, o reikšmingų sumų, kurių teisingumo dėl įvairių priežasčių negalima buvo patvirtinti, nustatyta iš esmės visuose finansinių ataskaitų rinkinio straipsniuose, todėl negalima patvirtinti, kad 2021 m. veiklos rezultatas, nurodytas ataskaitų rinkiniuose, yra teisingas (1 skyrius, 11–12 psl.).

- 97,3 proc. (9 641,20 mln. Eur) duomenų apie mokesčių pajamas ir su jomis susijusių gautinų ir mokėtinų sumų teisingumo negalime patvirtinti. Aplinkybės Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde, susijusios su apskaitai tvarkyti naudojamų informacinių sistemų trūkumais, ir 2021 metais liko nepakitusios (1 skyrius, 12–14 psl.).
- 23 valstybės informacinės sistemos ir registrai neužregistruoti viešojo sektoriaus subjektų finansinėje apskaitoje, o užregistruotas nematerialusis turtas amortizuojamas per greitai – 193 subjektų veikloje nuo 80 iki 100 proc. naudojamo nematerialiojo turto visiškai amortizuota, dar 76 subjektų toks turtas sudaro 60–80 proc. (1 skyrius, 14–17 psl.).
- 3 029,50 mln. Eur, užregistruoti kaip finansinis turtas, nors tikrasis turinys – žemė ir infrastruktūros ir kiti statiniai (keliai). Taip padaryta dėl priimtų sprendimų šį valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą apskaityti ne Susisiekimo ministerijos, o VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcijos apskaitoje, nors direkcija iš šio turto ekonominės naudos negauna ir jo valdymo sprendimų nepriima. Be to, nebaigta valstybinės reikšmės kelių užimamų žemės sklypų teisinė registracija – 2021-12-31 jų liko neužregistruota apie 10 proc., jie neužregistruoti ir finansinėje apskaitoje (1 skyrius, 17–18 psl.).

- 2 327,95 mln. Eur duomenys apie mineralinių išteklių ir su jais susijusių sumų vertę apskaičiuoti neteisingai, nes ištekliai Lietuvos geologijos tarnybos apskaitoje rodomi neteisingomis vertėmis, jie neinventorizuojami. Tarnyboje neteisingai priskaičiuota 653,36 mln. Eur mineralinių išteklių sąnaudų, t. y. 21 kartą daugiau, nei Valstybinėje mokesčių inspekcijoje gauta pajamų – 30,67 mln. Eur, nes sąnaudoms apskaičiuoti taikomos vertės reikšmingai (iki 33 kartų) skiriasi nuo pajamoms apskaičiuoti taikomo mokesčio tarifo (1 skyrius, 19 psl.).
- 936,04 mln. Eur pajamos ir 663,34 mln. Eur sąnaudos padidintos 2021 m. apskaitant atidėjinius (ilgalaikius įsipareigojimus) – perregistruojant atidėjinio dalį giluminiam atliekynui įrengti ir užregistruojant Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimo atidėjinio iš Europos Sąjungos lėšų dalį (1 skyrius, 20 psl.).
- 337,27 mln. Eur turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto duomenys yra neteisingi, nes trijų viešojo sektoriaus subjektų – Daugiabučių namų modernizavimo fondo, Valstybinio studijų fondo, Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo – finansinės apskaitos tvarkymo procesai ir ūkinių operacijų registravimas neatitinka Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų reikalavimų (1 skyrius, 20–22 psl.).
- 116,73 mln. Eur ilgalaikis finansinis turtas padidintas, o pinigai ir pinigų ekvivalentai ta pačia suma sumažinti, nes Aplinkos ministerija JESSICA kontroliuojančiojo ir JESSICA II fondų fondų finansinius duomenis atskleidžia neteisingai (1 skyrius, 22 psl.).
- 181 mln. Eur valstybės prisiimtų įsipareigojimų finansuoti daugiabučių namų modernizavimą ir atnaujinimą bei analogiškų įsipareigojimų pagal kitus Europos Sąjungos ir nacionalinius projektus neužregistruota finansinėje apskaitoje ir nenurodyta ataskaitose kaip atidėjiniai, neatskleisti ir aiškinamajame rašte kaip neapibrėžtieji įsipareigojimai (1 skyrius, 22–23 psl.).
- Apie 1 proc. konsoliduotųjų ataskaitų rinkinyje nurodytos žemės vertės – duomenys apie miško žemę – nepatikimi, nes Aplinkos ministerijos apskaitoje neužregistruoti ir neišregistruoti iš Nacionalinės žemės tarnybos perimti ir jai perduoti valstybinės miškų ūkio paskirties žemės sklypai, neteisingai nustatyta ir sudarant finansines ataskaitas nepatikslinta žemės tikroji vertė, netinkamai atlikta jos inventorizacija (1 skyrius, 23-25 psl.).
- 22,41 mln. Eur biologinio turto duomenys nepatikimi, nes šio turto apskaita Nacionalinėje žemės tarnyboje tvarkoma ne pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų reikalavimus taip, kad būtų galima identifikuoti teisingus turto vertės pokyčius: ar medynų vertė padidėjo dėl naujų atsiradimo, ar sumažėjo dėl jų perdavimo kitiems subjektams, ar vertė pakito dėl anksčiau apskaitoje užregistruotų medynų tikrosios vertės pokyčio (1 skyrius, 25 psl.).
- 43,77 mln. Eur turto (atsargų) likučių duomenys – Ekstremalių sveikatai situacijų centro ir Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos – yra nepatikimi, nes įstaigose inventorizacijos duomenys neatitiko apskaitos registrų duomenų, dokumentuose nenurodomi prekių pristatymo terminai, neskaičiuojami delspinigiai dėl prekių pristatymų vėlavimo. Šiose įstaigose vidaus kontrolės priemonės turto valdymo ir sutarčių vykdymo srityse neveiksmingos ir nesukurta vidaus kontrolė, užtikrinanti patikimos, aktualios, išsamios ir teisingos informacijos apie savo veiklą teikimą, kaip numato Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas (1 skyrius, 26 psl.).
- Teismai su žyminio mokesčio ir jų paskirtų baudų pajamomis susijusių ūkinių operacijų pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų reikalavimus

apskaitoje neregistruoja, neatskleidžia šios informacijos savo finansinėse ataskaitose. 2021 m. gauta 18,6 mln. Eur žyminio mokesčio ir baudų įplaukų. Sprendimai teisingai apskaityti dalį teismų pajamų priimti, jų realizavimas numatytas 2022 m. (1 skyrius, 27 psl.).

- 3 proc. (apie 4,51 mln. Eur) kilnojamųjų kultūros vertybių Kultūros ministerijos ir jai pavaldžių muziejų apskaitoje užregistruota ne tikrąja, o simboline vieno euro verte. Be to, archyvai, saugantys vertybes, kurios atitinka viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartuose numatytus turto pripažinimo kriterijus, jų finansinėje apskaitoje neregistruoja ir neatskleidžia finansinėse ataskaitose. Todėl neužregistruotų kilnojamųjų kultūros vertybių suma yra dar didesnė, nei minėti 3 proc. (1 skyrius, 27–29 psl.).
- Su spektaklių gaminiu susijusių sąnaudų apskaitos sisteminiai trūkumai ir kitos klaidos Kultūros ministerijai pavaldžiuose teatruose lemia 2,3 mln. Eur iškraipymus nematerialiojo, ilgalaikio materialiojo, trumpalaikio turto straipsniuose. Taip pat darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudų, kitų paslaugų sąnaudų straipsniuose, kurių dydis priklauso nuo atitinkamais metais nebaigtų kurti spektaklių apimčių (1 skyrius, 29–30 psl.).
- 37,17 mln. Eur padidintos pajamos ir turtas dėl neeliminuo to importo PVM, atsirandančio iš santykio tarp viešojo sektoriaus subjektų (1 skyrius, 30 psl.).

2. Vidaus kontrolės ir rekomendacijų įgyvendinimo stiprinimas prisidėtų prie finansinių ataskaitų kokybės

Iš esmės pagerinti vienu svarbiausių valstybės duomenų – finansinių ataskaitų – kokybę leistų šie pokyčiai: 1) praktikoje veikiančios kontrolės sistemos įdiegimas įstaigose, kad konsolidavimui būtų teikiami galutiniai įstaigos vadovo patvirtinti duomenys, 2) sukurta centralizuoto apskaitos tvarkytojo vidaus kontrolės sistema užtikrintų kokybiškos apskaitos informacijos parengimą, 3) metodinis vadovavimas vidaus kontrolės ir finansinės apskaitos klausimais būtų savalaikis ir sisteminis.

Tik pusė – 294 iš 556 – viešojo sektoriaus subjektų 2021 m. finansinių ataskaitų rinkinių duomenis į viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinę sistemą pateikė nustatytu laiku – iki kovo 15 d., o jau 2023 ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių ataskaitų rinkiniai turės būti teikiami dar anksčiau – iki kovo 1-osios. Nustatėme atvejų, kai konsolidavimui teikiami ir tvirtinami ataskaitų rinkinių duomenys, o patys rinkiniai dar būna nebaigti rengti ir nepasirašyti atsakingų asmenų (vadovo ir vyriausiojo buhalterio), sistemoje konsoliduotieji ataskaitų rinkiniai parengiami anksčiau nei ataskaitų rinkiniai įstaigų, kurių finansinė informacija konsoliduojama. Tai rodo, kad nesukurta vidaus kontrolė, užtikrinanti patikimos, aktualios, išsamios ir teisingos informacijos apie savo veiklą teikimą, kaip numato Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, pagal kurį vidaus kontrolės sukūrimą, jos įgyvendinimą ir tobulinimą turi užtikrinti įstaigos vadovas (2.1 poskyris, 30–33 psl.).

Siekdami buhalterinės apskaitos Nacionaliniame bendrųjų funkcijų centre kokybės, 2019 m. centrui ir Finansų ministerijai teikėme rekomendacijas gerinti vidaus kontrolės sistemos kokybę. Rekomendacijos dar nėra įgyvendintos, o 2021 m. nustatytų trūkumų mastas rodo, kad pakankamas kokybės lygis dar nepasiektas. 2022 m. spalio mėn. baigiamas veiklos auditas „Buhalterinės apskaitos tvarkymo ir personalo administravimo funkcijų centralizavimas“, kurio metu vertintas ir buhalterinės apskaitos tvarkymo funkcijos centralizavimas (2.2 poskyris, 33–35 psl.).

Atlikdami ir praeitų metų auditus pabrėžėme, kad įstaigoms gerinti finansinės apskaitos duomenų kokybę labai padėtų 2017 ir 2019 m. Valstybės kontrolės Finansų ministerijai teiktų rekomendacijų dėl viešojo sektoriaus subjektų veiklų peržiūros, siekiant disponuoti išsamiais apskaitos duomenimis, ir bendros (vienodos) apskaitos politikos įgyvendinimas. Ministerijos parinkta priemonė dėl viešojo sektoriaus subjektų veiklų peržiūros poveikio neturėjo, todėl turėtų būti pasirinkta kita, o sprendimai dėl bendros (vienodos) apskaitos politikos, kuriuos ministerija planavo priimti iki 2021 m. II ketv., dar nepriimti. Šių rekomendacijų įgyvendinimas viešojo sektoriaus subjektams sumažintų administracinę našta, palengvintų apskaitos procesus ir sumažintų klaidų mastą (2.3 poskyris, 35–37 psl.).

3. Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje 3,52 proc. asignavimų atskleista neteisingai

Biudžetinių įstaigų išlaidos, finansuojamos valstybės biudžeto asignavimais, nurodomos pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius: darbo užmokesčiui, komunalinėms paslaugoms, prekėms ir paslaugoms, informacinių technologijų prekėms ir paslaugoms įsigyti ir kt. Visgi vykdant Europos Sąjungos ir bendrojo finansavimo lėšomis finansuojamus projektus analogiškos 519,66 mln. Eur išlaidos nurodomos pagal vieną ekonominės klasifikacijos straipsnį kaip pervedamos lėšos kitiems valdžios sektoriaus subjektams, todėl negalėjome patvirtinti, kad pervedamų Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų duomenys 2021 m. rinkinyje yra teisingi: einamiesiems tikslams kitiems valdžios sektoriaus subjektams – 241,09 mln. Eur ir investicijoms kitiems valdžios sektoriaus subjektams – 278,57 mln. Eur (3 skyrius, 37–40 psl.).

Rekomendacijos

Audito procedūros atliktos 175 įstaigose, iš jų 109-ioms pateikti pastebėjimai dėl nustatytų dalykų ir pateikta rekomendacijų dėl apskaitos trūkumų pašalinimo, vidaus kontrolės stiprinimo ir apskaitos tvarkymo aplinkybių ištyrimo.

Informacija apie teiktą, tačiau dar neįgyvendintą, didelės ir vidutinės svarbos valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo būklę 2022 m. pirmąjį pusmetį pateikta 2022-09-07 rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje¹.

Aktuali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/AtviriDuomenys>.

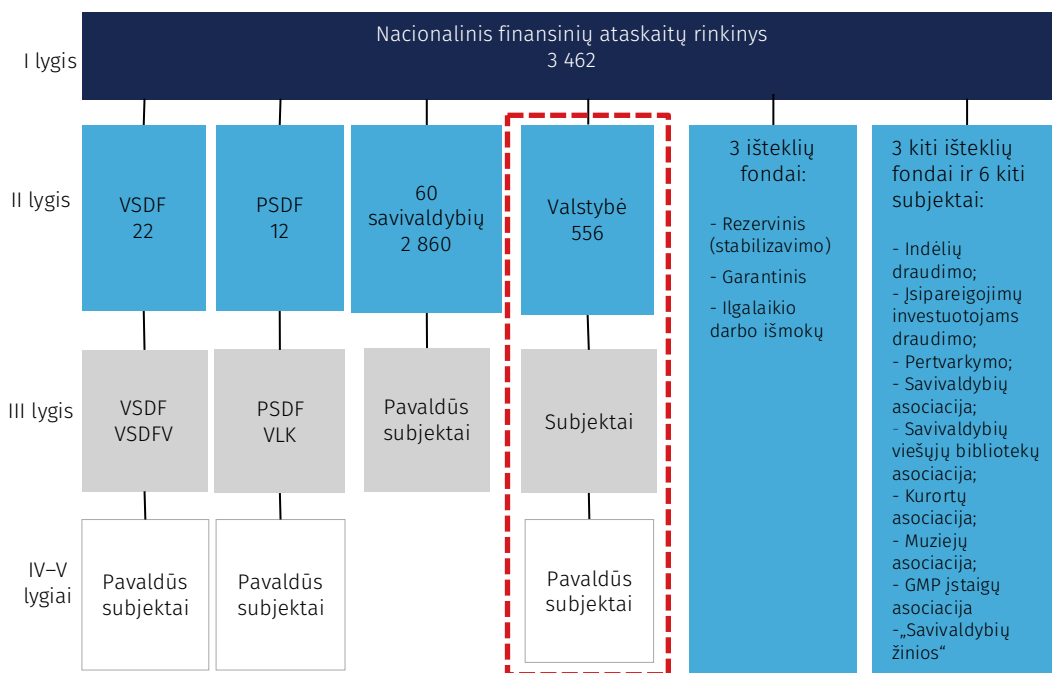
¹ 2022-09-07 Nr. RAE-12. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/post/3136/>.

ĮŽANGA

Vadovaudamiesi teisės aktais² atlikome 2021 m. valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditą. Valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį, apimančią valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį (VKFAR) ir valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį (VBVAR), rengia Finansų ministerija.

Valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinys³ – tai BJ, mokesčių fondų, valstybės išdo, fondų fondų, licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo ir kitų valstybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų (VSS) (išskyrus Valstybinio socialinio draudimo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondus, šių fondų administravimo įstaigas ir jų kontroliuojamus VSS bei kitus valstybės išteklių fondus) finansinių ataskaitų rinkinys, parengtas kaip vieno VSS finansinių ataskaitų rinkinys, ir VBVAR, kuriame pateikiami valstybės biudžeto vykdymo duomenys. Visi VSS buhalterinę apskaitą turi tvarkyti pagal VSAFAS⁴. VKFAR yra rengiamas viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemoje (VSAKIS). Aukščiausio lygio ataskaitos sudaromos konsoliduojant visų VSS pateiktus duomenis (1 pav.).

1 pav. Konsolidavimo lygiai, grupę sudarančių subjektų skaičius ir valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio sudėtyje

Šaltinis – Valstybės kontrolė

2021 m. konsolidavimo procese dalyvaujantys VSS nurodyti finansų ministro įsakymu patvirtintoje konsolidavimo schemoje⁵. Vadovaujantis ja, į 2021 m. VKFAR, kuris priskiriamas

² Valstybės kontrolės įstatymas, 8 str. 2 d. 1 p.; Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 30 str. 2 d. 1 p.

³ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2 str. 20 d.

⁴ Buhalterinės apskaitos įstatymas, 3 str. 4 p. (redakcija, galiojusi iki 2022-04-30).

⁵ 2022-01-31 Nr. 1K-27 „Dėl 2021 metų Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų konsolidavimo schemos patvirtinimo“, 2022-04-19 Nr.1K-144 „Dėl finansų ministro 2022-01-31 įsakymo Nr. 1K-27

II konsolidavimo lygiui, turėjo būti įtrauktos 556-ių valstybės kontroliuojamų VSS finansinės ataskaitos⁶. Vyriausybei vykdant viešojo sektoriaus optimizavimo iniciatyvas pastaraisiais metais stebima nuosaiki šio sektoriaus subjektų skaičiaus mažėjimo tendencija: 2016 m. – 698, 2017 m. – 663, 2018 m. – 603, 2019 m. – 602, 2020 m. – 572.

Pagal Biudžeto sandaros įstatymą⁷ VBVAR rengia FM, remdamasi valstybės biudžeto buhalterinės apskaitos duomenimis – į šį biudžetą gautų įplaukų ir jo asignavimų valdytojų pateikiamais biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniais. 2021 m. VBVAR sudarytas iš Valstybės išdo, Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo ir Muitinės mokesčių fondo mokesčių ir kitų įmokų į biudžetus apyskaitų (1-VP) duomenų ir 111-os asignavimų valdytojų žemesniojo lygio biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių. Išlaidų sąmatos vykdymo ataskaitos rengiamos Valstybės biudžeto, apskaitos ir mokėjimų sistemoje.

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą⁸ ministerija šiuos rinkinius turi pateikti iki 2022-07-31 Valstybės kontrolei, o iki spalio 1 d. – Vyriausybei. Pastaroji, pritarusi rinkiniams, iki spalio 10 d. juos pateikia Seimui⁹. Valstybės kontrolė ne vėliau kaip iki spalio 1 d. Vyriausybei ir ne vėliau kaip iki spalio 10 d. Seimui pateikia valstybinio audito išvadą ir audito ataskaitą dėl valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio¹⁰.

„Dėl 2021 metų Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų konsolidavimo schemos patvirtinimo“ pakeitimo“.

⁶ Nustatėme, kad į VKFAR nekonsoliduota dviejų subjektų duomenys, plačiau ataskaitos 52 p.

⁷ Biudžeto sandaros įstatymas, 35 str. 3 d.

⁸ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 32 str. 5 d. ir 6 d. 4 p.

⁹ Ten pat, 32 str. 7 d.

¹⁰ Ten pat, 30 str. 3 d. ir 32 str. 7 d.; Seimo statutas, 225 str. 1 d. 1 p. ir 2 d.

AUDITO REZULTATAI

1. DUOMENŲ IŠKRAIPYMAI FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINYJE REIŠMINGI IR PAPLITĘ

1. VKFAR nustatyta reikšmingų iškraipymų, kuriuos valstybiniai auditoriai galėjo patikimai įvertinti (žinoma klaida), ilgalaikio turto, pagrindinės veiklos pajamų, sąnaudų straipsniuose, o reikšmingų sumų, kurių teisingumo dėl įvairių priežasčių negalima buvo patvirtinti, nustatyta iš esmės visuose FAR straipsniuose (1 lentelė), todėl negalima patvirtinti, kad 2021 m. veiklos rezultatas, nurodytas ataskaitų rinkiniuose, yra teisingas.

1 lentelė. Audito metu nustatytų duomenų iškraipymų įtaka VKFAR pagal 2021-12-31 duomenis (mln. Eur)

Eil. Nr.	Straipsniai	2021 m. VKFAR str. vertė	Iškraipymų suma	
			Tiksli klaida Padidinta (+) Sumažinta (-)	Kurios teisingumo negalime patvirtinti
FINANSINĖS BŪKLĖS ATASKAITA				
A	ILGALAIKIS TURTAS	43 219,72	150,57	2 840,22
I	<i>Nematerialusis turtas</i>	142,03	0,71	4,88
II	<i>Ilgalaikis materialusis turtas</i>	28 564,04	-2 996,8	206,84
III	<i>Ilgalaikis finansinis turtas</i>	12 185,69	3 146,65	300,55
IV	<i>Mineraliniai išteklių ir kitas ilgalaikis turtas</i>	2 327,95	-	2 327,95
B	BIOLOGINIS TURTAS	2 438,27	-	22,41
C	TRUMPALAIKIS TURTAS	8 420,78	-118,42	918,97
I	<i>Atsargos</i>	828,93	0,09	44,55
II	<i>Išankstiniai apmokėjimai</i>	720,33	-	2,32
III	<i>Per vienus metus gautinos sumos</i>	2 868,66	-1,77	751,11
IV	<i>Trumpalaikės investicijos</i>	212,63	-	0,50
V	<i>Pinigai ir pinigų ekvivalentai</i>	3 790,23	-116,73	120,49
D	FINANSAVIMO SUMOS	6 396,29	-0,23	73,90
II	<i>Iš savivaldybės biudžeto</i>	30,68	-	-
III	<i>Iš ES, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų</i>	5 744,44	-0,24	54,12
IV	<i>Iš kitų šaltinių</i>	621,17	0,01	19,78
E	ĮSIPAREIGOJIMAI	29 992,47	7,42	814,12
I	<i>Ilgalaikiai įsipareigojimai</i>	25 704,95	1,86	205,10
II	<i>Trumpalaikiai įsipareigojimai</i>	4 287,52	5,56	609,02
F	GRYNASIS TURTAS	17 685,95	18,05	2 598,65
I	<i>Rezervai</i>	14 604,54	0,57	2 346,78
II	<i>Nuosavybės metodo įtaka</i>	510,51	-	41,49
III	<i>Sukauptas perviršis ar deficitas</i>	2 570,89	17,48	210,38
G	MAŽUMOS DALIS	4,05	-	-
VEIKLOS REZULTATŲ ATASKAITA				
A	PAGRINDINĖS VEIKLOS PAJAMOS	13 914,68	954,76	9 652,82

Eil. Nr.	Straipsniai	2021 m. VKFAR str. vertė	Iškraipymų suma	
			Tiksli klaida Padidinta (+) Sumažinta (-)	Kurios teisingumo negalime patvirtinti
I	FINANSAVIMO PAJAMOS	2 757,68	936,66	16,58
II	PAGRINDINĖS VEIKLOS KITOS PAJAMOS	11 157,00	18,11	9 636,24
B	PAGRINDINĖS VEIKLOS SAŃAUDOS	- 14 967,33	-665,75	-540,55
C	PAGRINDINĖS VEIKLOS PERVERŠIS AR DEFICITAS	- 1 052,65	293,60	-652,63
D	KITOS VEIKLOS REZULTATAS	147,88	0,00	1,68
E	FINANSINĖS IR INVESTICINĖS VEIKLOS REZULTATAS	- 867,63	-274,16	0,54
F	APSKAITOS POLITIKOS KEITIMO IR ESMINIŲ APSKAITOS KLAIJŲ TAISYMO ĮTAKA	543,92	-	- 0,03
G	GRYNASIS PERVERŠIS AR DEFICITAS PRIEŠ NUOSAVYBĖS METODO ĮTAKĄ	- 1 228,48	21,08	-652,11
H	NUOSAVYBĖS METODO ĮTAKA	212,21	-	-
I	GRYNASIS PERVERŠIS AR DEFICITAS	-1 016,28	-	-
GRYNOJO TURTO POKYČIŲ ATASKAITA (19 eil.)				
5 st.	Tikrosios vertės rezervas 2021-12-31	12 274,84	0,57	18,83
6 st.	Kiti rezervai	2 329,70	-	2 327,95
7 st.	Nuosavybės metodo įtaka	510,51	-	41,49
8 st.	Sukauptas perviršis ar deficitas prieš nuosavybės metodo įtaką	2 570,89	17,48	210,38
9 st.	Iš viso	17 685,95	18,05	2 598,65
10 st.	Mažumos dalis	4,05	-	-
PINIGŲ SRAUTŲ ATASKAITA				
A	PAGRINDINĖS VEIKLOS PINIGŲ SRAUTAI	- 531,34	753,02	-3 723,62
I	Įplaukos	19 001,37	384,89	270,56
II	Pervestos lėšos	- 9 320,76	-	-190,88
III	Išmokos	- 10 211,95	368,13	-3 803,29
B	INVESTICINĖS VEIKLOS PINIGŲ SRAUTAI	- 1 004,19	-	-181,68
C	FINANSINĖS VEIKLOS PINIGŲ SRAUTAI	1 610,68	-	959,28
D	VALIUTOS KURSŲ PASIKEITIMO ĮTAKA PINIGŲ IR PINIGŲ EKVIVALENTŲ LIKUČIUI	8,76	-	-

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2021 m. VKFAR

- Audito procedūros atliktos 175 įstaigose (3 priedas), iš jų 109-ioms pateikti pastebėjimai dėl nustatytų dalykų. Audituotos įstaigos apie audito rezultatus informuotos raštais. Toliau ataskaitoje pateikiame kokybiškai ir (ar) kiekybiškai reikšmingas, sistemines (apimančias tam tikrą subjektų grupę) klaidas.

97,3 proc. mokesčių pajamų ir su jomis susijusių gautinų ir mokėtinų sumų teisingumo patvirtinti negalime

- Reikšminga dalis mokesčių pajamų, pagrindinės veiklos kitų pajamų ir su jomis susijusių gautinų bei mokėtinų sumų VKFAR pateikiama pagal VMI duomenis, kurių apskaitai tvarkyti naudojama MAIS. 2018 m. pabaigoje baigtas 2016–2018 m. vykdytas šios informacinės sistemos modifikavimo investicijų projektas: realizuotas atskaitinių metų laikotarpio uždarymo sprendimas, patobulinti gautų įmokų paskirstymo ir prievolių sukaupimo procesai, padaryti techniniai sprendimai dalies apskaitos įrašų (įskaitant nuvertėjimą) atsekamumui užtikrinti. Nepaisant to, atlikus

2019 finansinių metų auditą nustatėme MAIS trūkumų dėl gautinų ir mokėtinų sumų registravimo, bei dėl duomenų atrankos sudarant finansinių ataskaitų rinkinį. Siekiant disponuoti teisingais ir patikimais VMI MF finansinių ataskaitų duomenimis, buvo teikta rekomendacija¹¹, kurią įgyvendinus finansinių ataskaitų rinkinys būtų sudarytas iš duomenų, kurie registruojami laikantis nustatytų taisyklių, užtikrinančių duomenų, registru ir ataskaitų rinkinio sąsajas. Šį tikslą planuojama pasiekti iki 2024-10-01 įgyvendinus visas rekomendacijos priemones, o teigiamų rezultatų buvo galima pasiekti jau 2021 metais įgyvendinus vieną iš minėtos rekomendacijos priemonių, tačiau tai nebuvo padaryta.

Rekomendacijos¹² dėl teisingų ir patikimų duomenų užtikrinimo įgyvendinimo eiga

Kad VMI mokesčių fondo finansinių ataskaitų rinkinys būtų parengtas pagal VSAFAS reikalavimus, buvo numatyta sukurti 21 funkcinę specifikaciją. Iki 2021-10-31 sukurta 16, iš kurių, atsižvelgiant į 2019 m. audito rezultatus, 2020–2021 m. papildytos 4. Fondas iki 2021-10-31 nesukūrė penkių funkcinų specifikacijų, reikalingų ataskaitų pagal VSAFAS¹³ sudarymui. Be to, nenustatytos kontrolės procedūros, užtikrinančios MAIS funkcinų specifikacijų atnaujinimą kiekvieną kartą keičiant ar papildant apskaitos vedimo tvarką.

VMI papildomai informavo¹⁴, kad funkcinės specifikacijos, kurios sudaromos pagal didžiosios knygos eilučių ir stulpelių rinkinių nustatymus, papildytos. Tos funkcinės specifikacijos, kuriose duomenys yra atrenkami iš pirminių šaltinių, bus patikslintos dabar vykdomo projekto „MAIS plėtra III etapas“ metu. Taip pat šio projekto metu bus įgyvendintos kitos dvi rekomendacijos priemonės. Galutinis šios rekomendacijos priemonių įgyvendinimo terminas 2023-12-31.

4. Duomenų korektiškumo trūkumą rodo ir 2021 m. VMI mokesčių fondo finansinių ataskaitų rinkinyje nurodytos neigiamos grynosios pajamos ir teigiamos nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos. Ši išskirtinė situacija aiškinamajame rašte paaiškinta: „Apskaičiuotos mokesčių pajamų nuvertėjimo sumos yra susijusios dėl padidėjusio mokestinių nepriemokų sumokėjimo atidėjimo nuo COVID-19 nukentėjusių mokesčių mokėtojų“. Atsižvelgiant į tai, kad mokestinių nepriemokų atidėjimo procesas pradėtas 2020 m., tais pačiais metais turėjo būti koreguotos ir nuvertėjimo sąnaudos. To nepadarius laiku, 2021 m. nuvertėjimo sąnaudų paskaičiavimas iškreipė FAR duomenis. VMI informavo, kad atkreips dėmesį į nuvertėjimo skaičiavimo procesą ir tais atvejais, kai mokesčių mokėtojams taikomos mokestinių nepriemokų sumokėjimo atidėjimas. Be to, aiškinamajame rašte neatskleisti ir reikšmingi ataskaitų straipsniuose pateiktų 2021 ir 2020 m. duomenų pokyčiai, pvz.: FBA str. A. „Ilgalaikis turtas“ sumažėjo daugiau kaip 3 kartus; str. C.I. „Atsargos“ sumažėjo apie 1,4 karto, str. C. III.1 „Gautinos trumpalaikės finansinės sumos“ padidėjo 4,5 karto, VRA str. D.1. „Kitos veiklos pajamos“ sumažėjo 7 kartus. Pagal aiškinamojo rašto 4 priedo informaciją „Finansinės investicinės veiklos pajamos ir sąnaudos“ šios veiklos pajamos lygios sąnaudoms ir jos nuo praeitų metų padidėjo daugiau kaip 7 kartus (nuo 2,04 iki

¹¹ Pašalinti MAIS funkcijų trūkumus ir sukurti nuoseklią ir atsekamą finansinių ataskaitų formavimo iš patvirtintų apskaitos registru sistemą (tvarką).

¹² 2020-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-10 „2019 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo vertinimas“. Rekomendacija: „Siekiant turėti teisingus ir patikimus Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondo finansinių ataskaitų duomenis, pašalinti mokesčių apskaitos informacinės sistemos (MAIS) funkcijų trūkumus ir sukurti nuoseklią ir atsekamą finansinių ataskaitų formavimo iš patvirtintų apskaitos registru sistemą (tvarką)“. Aktualią rekomendacijų įgyvendinimo būklę pateikiama mūsų institucijos interneto puslapyje (<https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/AtviriDuomenys>).

¹³ 4-asis VSAFAS „Grynojo turto pokyčių ataskaita“, 1 priedas, 5-asis VSAFAS „Pinigų srautų ataskaita“, 1 priedas, 10-asis VSAFAS „Kitos pajamos“, 2 priedas, 20-asis VSAFAS „Finansavimo sumos“, 4 priedas, 25-asis VSAFAS „Segmentai“, priedas.

¹⁴ 2022-06-28 raštas Nr. (20.2-06 Mr) R-2726.

14,73 mln. Eur), tačiau nei padidėjimo priežastys, nei tai, kad ne vieneri metai pajamos lygios sąnaudoms – nepaaiškinta.

Nuvertėjimo ir nurašytų sumų duomenų pagal VMI mokesčių fondo finansinių ataskaitų rinkinius pavyzdys

Lygindami VRA B.I. „Nuvertėjimo ir nurašytų sumų“ ir ankstesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis, matome didelius nuokrypius: nuo (-) 296,94 mln. Eur 2020 m. iki (+) 134,95 mln. Eur 2021 m.

VRA B.I. „Nuvertėjimo ir nurašytų sumų“ 2016–2021 m. duomenys, mln. Eur

Metai	Per vienerius metus gautinos sumos (FAR) – sukauptos gautinos sumos	Nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos (VRA)
2016	1 054,50	-3,95
2017	949,23	-74,95
2018	1 159,69	-43,36
2019	666,07	-51,28
2020	1 126,13	-296,94
2021	1 204,75	134,95

Šaltinis – valstybės kontrolė pagal fondo FAR

Tai rodo VMI mokesčių fondo apskaitoje registruojamo gautinų sumų nuvertėjimo nekorektiškumą. Pažymėtina, kad, vadovaujantis VSAFAS¹⁵, sudarant finansines ataskaitas turi būti vadovujamasi naujausia turima informacija, o apskaitinio įverčio skaičiavimas ir naudotos prielaidos turi būti pagrįsti.

5. Dėl audituojamu laikotarpiu išlikusių aplinkybių, susijusių su mokesčių fondo apskaitai tvarkyti naudojamų IS trūkumais¹⁶, šio ataskaitinio laikotarpio VKFAR duomenis laikyti patikimais negalime: 9 641,20 mln. Eur, arba 69,3 proc. pagrindinės veiklos pajamų, įsk. 97,3 proc. mokesčių pajamų, 711,34 mln. Eur, arba 24,80 proc. su jomis susijusių trumpalaikių gautinų ir 596,58 mln. Eur, arba 13,91 proc., trumpalaikių mokėtinų sumų.

Viešojo sektoriaus subjektų finansinėje apskaitoje neužregistruotos 23 valstybės informacinės sistemos ir registrai

6. Valstybės informacinės sistemos turi būti registruojamos¹⁷ sistemų valdytojų apskaitoje, nes vadovaujantis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme nustatytais valdytojo teisėmis ir pareigomis, valdytojas turi teisę tuo turtu disponuoti (įskaitant teisę apriboti juo naudotis kitiems) ir jį kontroliuoti. Remiantis Valstybės informacinių sistemų registro duomenimis¹⁸, iš 195-ių valstybės informacinių sistemų ir registrų¹⁹, valdytojų²⁰ finansinės apskaitos turto straipsniuose neužregistruotos 23 informacinės sistemos ir registrai.

¹⁵ 7-asis VSAFAS „Apskaitos politikos, apskaitinių įverčių keitimas ir klaidų taisymas“, 14 ir 15 p.

¹⁶ rekomendacijos priemonės, kurios iki 2021 m. finansinių ataskaitų rinkinio sudarymo nebuvo įgyvendintos

¹⁷ 13-asis VSAFAS „Nematerialusis turtas“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 8 p.

¹⁸ Valstybės informacinių sistemų registro duomenys, prieiga per internetą: https://registrai.lt/management/overview/list_objects (žiūrėta 2022-08-01).

¹⁹ Nuo 2010 m. įregistruotos 257 vnt. informacinės sistemos ir registrai. Audito metu vertinome 195 iš jų.

²⁰ VSS, konsoliduojamų į VKFAR.

Valstybės informacinės sistemos, neužregistruotos finansinėje apskaitoje

Ekonomikos ir inovacijų ministerija – Licencijų informacinė sistema VĮ Registrų centras nebalansinėse sąskaitose.

Ekstremalių sveikatai situacijų centras – Ekstremalių situacijų valdymo informacinė sistema. Turtas neužregistruotas, mokamas nuomos mokestis, nors turinio ir ekonomine prasme sutartis priskirtina finansinei nuomai. Sudarytos dvi sutartys, kurių maksimalios vertės 4,76 mln. Eur (nutraukta) ir 2 mln. Eur (galiojanti).

Nacionalinė švietimo agentūra – Švietimo įstaigų (išskyrus aukštąsias mokyklas) vadovų informacinė sistema.

Policijos departamentas – Elektroninio stebėjimo informacinė sistema. Turtas neužregistruotas, o mokamas nuomos mokestis (2021 m. kitų paslaugų sąnaudos 0,57 mln. Eur), nors turinio ir ekonomine prasme sutartis priskirtina finansinei nuomai.

Sveikatos apsaugos ministerija: Išankstinės pacientų registracijos informacinė sistema (IPR IS, buvusi sergu.lt), nėra apskaitoma nei valdytojos, SAM, nei tvarkytojo, VĮ Registrų centras, apskaitoje. SAM 2021 m. sistemos išlaikymui Registrų centrai skyrė 2,85 mln. Eur, kuriuos apskaitoje registravo kaip finansavimo sąnaudas.

Tuberkuliozės valstybės informacinė sistema nėra įtraukta nei į ministerijos (valdytojo), nei į tvarkytojo apskaitą.

Elektroninė sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinė sistema (e-sveikata) apskaitoma tvarkytojos, VĮ Registrų centras, nebalansinėje sąskaitoje.

Studijų kokybės vertinimo centras – Elektroninės pripažinimo erdvės informacinė sistema.

Teisingumo ministerija: Antstolių informacinė sistema, Piniginių lėšų apribojimų informacinė sistema – VĮ Registrų centro nebalansinėse sąskaitose.

Įgaliojimų registras, Neveiksnių ir ribotai veiksmų asmenų registras, Juridinių asmenų dalyvių informacinė sistema, Elektroninio dokumentų archyvo informacinė sistema, Teisinės pagalbos paslaugų informacinė sistema, Metrikacijos ir gyvenamosios vietos deklaravimo informacinė sistema apskaitoma VĮ Registrų centre.

Vyriausioji tarnybinės etikos komisija – Privačių interesų deklaracijų tvarkymo informacinė sistema.

VŠĮ Centrinė projektų valdymo agentūra – Informacinė projektų administravimo sistema.

VŠĮ Respublikinė Vilniau universitetinė ligoninė – VŠĮ Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės informacinė sistema.

Viešųjų pirkimų tarnyba – Viešųjų pirkimų rizikos valdymo informacinė sistema.

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba – Integrali maisto ir veterinarijos informacinė sistema.

Vidaus reikalų ministerija: Sertifikatų valdymo IS.

Žemės ūkio ministerija – Žemėtvarkos planavimo dokumentų rengėjų, matininkų ir geodezininkų žinybinis registras.

7. Pažymėtina, kad dalis – 40 vnt. – valstybės informacinės sistemų ir registrų registruota ne valdytojų, o jiems pavaldžių įstaigų – sistemų tvarkytojų – apskaitoje. Taip turtas valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose parodomas teisingai – nematerialiojo turto straipsniuose, bet įstaigų – valdytojų ir tvarkytojų – finansinės ataskaitos neteisingos.
8. 5 vnt. valstybės informacinių sistemų užregistruota tvarkytojų – valstybės įmonių – apskaitoje, kaip savininko kapitalo dalis, todėl valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniuose šis turtas nepagrįstai parodomas ne nematerialiojo, o finansinio turto straipsniuose.

Valstybės įmonių apskaitoje registruotos IS ir registrai

Finansų ministerija – Valstybės turto informacinė paieškos sistema apskaitoma VĮ Turto banke.

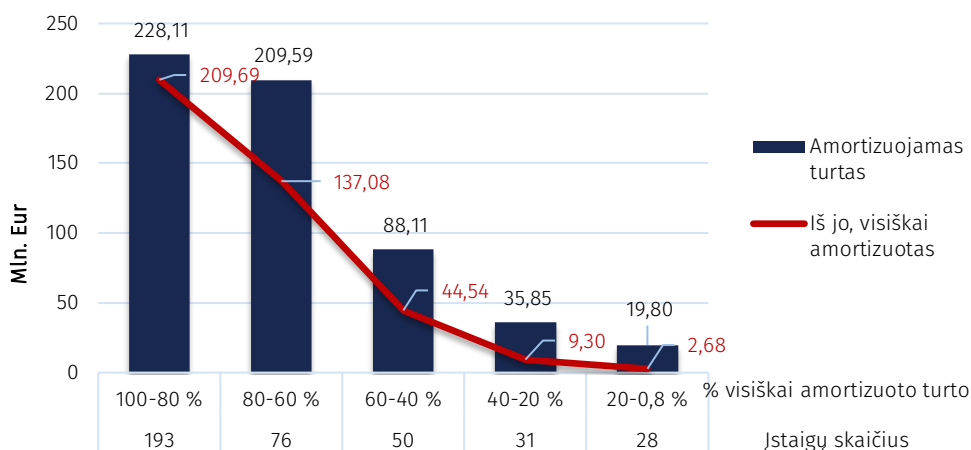
Susisiekimo ministerija: Viešojo transporto kelionių duomenų informacinė sistema apskaitoma VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcijoje, Nacionalinė elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinė sistema – VĮ Registrų centras.

Žemės ūkio ministerija: Lietuvos erdvinės informacijos portalas ir Topografijos ir inžinerinės infrastruktūros informacinė sistema apskaitomos VĮ Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centre „GIS-Centras“.

Užregistruotas nematerialusis turtas amortizuojamas per greitai

9. 504 VSS veikloje naudoja amortizuojamą nematerialųjį turtą (programinė įranga ir jos licencijos, dalis kito nematerialiojo turto), kurio įsigijimo savikaina audituojamo laikotarpio pabaigoje – 649,71 mln. Eur, iš jo 62,09 proc. (403,29 mln. Eur) yra visiškai amortizuotas, o visiškai nudėvėtas ilgalaikis materialusis turtas, vis dar naudojamas veikloje, sudaro 19,11 proc. nudėvimo ilgalaikio materialiojo turto.
10. Daugiausiai (vertinant įsigijimo verte) savo veikloje visiškai amortizuoto nematerialiojo turto naudojo Muitinės departamentas (56,09 mln. Eur) ir VMI (42,14 mln. Eur). VKFAR visiškai amortizuoto nematerialaus turto masto pasiskirstymas tarp VSS pateiktas 2 pav.

2 pav. Visiškai amortizuoto, tačiau veikloje naudojamo, nematerialiojo turto, palyginimas su visu VSS amortizuojamu turtu 2021-12-31 (proc., mln. Eur pagal įsigijimo savikainą)

Šaltinis – valstybės kontrolė, pagal VSS FAR duomenis

11. 193 VSS veikloje naudojamas 209,69 mln. Eur (iš 228,11 mln. Eur) vertės nematerialusis turtas²¹ yra visiškai amortizuotas, dar 76 VSS toks turtas sudaro 60–80 proc. nematerialiojo turto. Šio turto amortizacijos normatyvų parinkimas neatitinka atsargumo principo²², nurodančio pasirinkti tokius apskaitos metodus, kuriuos taikant turto, finansavimo sumų ir įsipareigojimų, pajamų ir sąnaudų vertė negali būti nepagrįstai padidinta arba sumažinta. Taip pat neatitinka reikalavimų šio turto naudingo tarnavimo laiką parinkti²³ atsižvelgiant ir į numatomą turto naudojimo trukmę VSS veikloje; informaciją apie panašaus turto, kurį naudojant atliekamos panašios funkcijos, naudingo tarnavimo laiką; techninį, technologinį arba kitokį senėjimą ir pan. Manome, kad išvardytos aplinkybės lėmė, jog apskaitoje didesnė

²¹ Kuris gali būti amortizuojamas.

²² Viešojo sektoriaus apskaitos įstatymas, 11 str.

²³ 13-asis VSAFAS „Nematerialusis turtas“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 37 p.

dalis faktiškai vis dar naudingo ir naudojamo veikloje nematerialaus turto yra visiškai amortizuotas.

12. VSS tam tikrai atvejais riboja ir iki 2022-05-01 Vyriausybės²⁴ nustatyti turto normatyvų dydžiai. Nuo 2022-05-01 šis teisės aktas neteko galios, o sprendimus dėl nematerialaus turto riboto naudingo tarnavimo laiko bei ilgalaikio materialaus turto naudingo tarnavimo laiko nustatymo priima VSS, atsižvelgiant į VSAFAS.²⁵

3 029,50 mln. Eur valstybės žemė ir keliai – pagal ataskaitas ne ilgalaikis materialusis, o finansinis turtas

13. Turtas, kurį patikėjimo teise valdo valstybės įmonės, kuris joms neteikia ekonominės naudos, valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinyje parodytas skirtingai, todėl rinkiniai neparodo tikro ir teisingo vaizdo pagal turto grupes.
14. Medynai ir miško žemė, kuriuos patikėjimo teise valdo VĮ Valstybinių miškų urėdija, pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą ir 12-ąją VSAFAS²⁶ AM ir VKFAR nurodomi kaip ilgalaikis materialusis turtas str. II.1. „Žemė“ ir B. „Biologinis turtas“. Tačiau valstybinės reikšmės keliai ir jų žemė, kuriuos patikėjimo teise valdo VĮ LAKD, nei SM, nei VKFAR ilgalaikio materialiojo turto str. II.1. „Žemė“ ir II.3. „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ nenurodomi – apskaitant juos jau nesivadovaujama 12-uju VSAFAS²⁷. Jie pagal 14-ąją ir 15-ąją VSAFAS rodomi nuosavybės metodu (investicijos, užregistruotos taikant nuosavybės metodą, finansinėse ataskaitose priskiriamos prie ilgalaikio finansinio turto).
15. VĮ LAKD iš minimo turto negauna ekonominės naudos, nes už naudojimąsi keliais mokami įstatymų nustatyti mokesčiai, kurie pervedami į valstybės biudžetą, o kelių ir kelio statinių projektavimas, tiesimas, statyba, rekonstravimas, taisymas (remontas) ir priežiūra finansuojama valstybės biudžeto lėšomis – kelių priežiūros ir plėtros programos lėšomis²⁸. Sprendimus dėl valstybinės reikšmės kelių įtraukimo ar išbraukimo iš turto sąrašo priima SM, kuri ir formuoja jų priežiūros ir plėtros valstybės politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja jos įgyvendinimą, tvirtina šių kelių plėtros, modernizavimo ir veiklos užtikrinimo programas, Lietuvos kelių projektavimo normatyvinius dokumentus²⁹. Taigi, VĮ LAKD valstybinės reikšmės kelius valdo, naudoja ir jais disponuoja patikėjimo teise³⁰, ir negali priimti turto valdymo sprendimų. Pažymėtina, kad ūkinės operacijos apskaitoje registruojami pagal jų turinį ir ekonominę prasmę net ir tada, kai toks jų pateikimas skiriasi nuo jų teisinės

²⁴ Vyriausybės 2009-06-10 nutarimas Nr. 564.

²⁵ 12-asis VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“, 13-asis VSAFAS „Nematerialusis turtas“ (redakcijos, galiojančios nuo 2022-06-15).

²⁶ 12-asis VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 7 p.

²⁷ Ten pat.

²⁸ Kelių įstatymas, 16 str. 1 d.

²⁹ Ten pat, 4 str. 4 d., 5 str. 2 d.

³⁰ Ten pat, 4 str. 2 d.

formos³¹. Todėl pagal 12-ąjį VSAFAS³² šį turtą finansinėje apskaitoje kaip ilgalaikį materialųjį turtą turi registruoti SM.

FM nuomonė dėl valstybinės reikšmės kelių ir jų žemės apskaitos

Pastebime, kad VSAFAS parengti remiantis tarptautinių apskaitos standartų nuostatomis, kuriomis siekiama, kad finansinės ataskaitos atspindėtų ekonominę realybę. Tokiu būdu finansinėse ataskaitose pateikta informacija gali atskleisti tam tikrus ekonominius nelogiškumus, kylančius iš kitų ekonominius santykius reguliuojančių teisės aktų. Sutinkame, kad tie nelogiškumai būtų atskleisti, bet manome, kad tokiu atveju pastebėjimai turėtų būti formuluojami ne kaip finansinių ataskaitų klaida, bet kaip ekonominės realybės neatspindintys ekonominių santykių tarp subjektų reguliavimas.

16. FM nuomone VKFAR neparodomas tikras turto vaizdas, tačiau aiškinamajame rašte informacija apie tai neatskleidžiama. Situaciją padės išspręsti nuo 2023 m. įsigaliosianti Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo redakcija³³. Joje paaiškinta, kad valstybės ar savivaldybės turto, kurį patikėjimo teise valdo ne VSS ir iš kurio negauna pajamų, vertę į savo ataskaitas įtraukia VSS, įgyvendinantys to turto valdytojų savininko (akcijų valdytojo) teises ir pareigas. Taigi valstybinės reikšmės kelius ir jų žemę, kaip ilgalaikį materialųjį turtą, į apskaitą turės įtraukti SM.
17. Be to, nebaigta valstybinės reikšmės kelių užimamų žemės sklypų teisinė registracija³⁴. 2021-12-31 liko neužregistruota apie 10 proc. tokių žemės sklypų. Tikslūs duomenys paaiškės tik atlikus kadastrinius matavimus. VĮ LAKD 2021-12-31 savo apskaitoje turi užregistruotus užimtus žemės sklypus po valstybinės reikšmės keliais, kurių bendra rinkos vertė yra 237,47 mln. Eur (2020-12-31 buvo 222,91 mln. Eur). Pagal VĮ LAKD informaciją iki 2022-12-31 planuojama užregistruoti 95 proc. šių sklypų, likusius 5 proc. – per 4–7 metus, nes gretutiniai sklypai registruoti pažeidžiant įstatymą ir, sprendžiant susidariusią situaciją, ginant viešąjį interesą tenka kreiptis į Generalinę prokuratūrą.
18. Dėl taikomos klaidingos praktikos kelius ir kelių užimamą žemę registruoti valstybės įmonės apskaitoje ir dėl nebaigtos valstybinės reikšmės kelių užimamų žemės sklypų teisinės registracijos VKFAR FBA pagal 2021-12-31 duomenis straipsniuose nurodyta³⁵: II.1. „Žemė“ – apie 237,47 mln. Eur mažiau, II.3. „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ – apie 2 792,03 mln. Eur mažiau, A.III. „Ilgalaikis finansinis turtas“ – apie 3 029,50 mln. Eur daugiau. Turto pergrupavimas, t. y. valstybei nuosavybės teise turimo turto tikro ir teisingo vaizdo pateikimas darytų įtaką ir straipsniams F.I. „Rezervai“, F.III. „Sukauptas perviršis ar deficitas“.

³¹ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 13 str., 1-asis VSAFAS „Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų rinkinyje“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 15.10 p., 27 p.

³² 12-asis VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 7 p.

³³ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas (redakcija, galiojanti nuo 2023-01-01), 4 str. 3 d.

³⁴ 2016-10-03 valstybinio audito ataskaitoje Nr. FA-P-60-6-10-1 Susiekimo ministerijai teikėme rekomendaciją „įvertinti teisinio reglamentavimo tinkamumą, prireikus inicijuoti atitinkamus teisės aktų pakeitimus, kurie leistų užtikrinti, kad valstybei nuosavybės teise priklausancio turto – valstybinės kelių žemės ir jiems priskirtos žemės – vertė būtų įtraukiama į finansines ataskaitas“.

³⁵ Remiantis ir audituotu VĮ LAKD 2021-12-31 finansinių ataskaitų rinkiniu.

Mineralinių išteklių duomenys – 2 327,95 mln. Eur – nepatikimi

19. Asmenys, išgaunantys mineralinius išteklius, deklaruoja per metus išgautus jų kiekius ir sumoka mokesčius VMI. 2021 m. inspekcija gavo 30,67 mln. Eur³⁶ tokių mokesčių pajamų. Su šiomis pajamomis susijusias sąnaudas registruoja Lietuvos geologijos tarnyba – per metus išgautų mineralinių išteklių vertę³⁷ pripažįsta³⁸ kitomis sąnaudomis, kurios 2021 m. sudarė 653,36 mln. Eur. Šių pajamų 2021 m. buvo gauta 21 kartą mažiau, nei tarnyba priskaičiavo ir užregistravo apskaitoje sąnaudų. Skirtumą lėmė sąnaudoms apskaičiuoti taikomos vertės – jų palyginimas su mokesčio tarifu, taikomu pajamoms (mokesčiams) skaičiuoti pateiktas 2 lentelėje.

2 lentelė. Vertė, taikoma sąnaudoms ir pajamoms apskaičiuoti (Eur/m³)

Mineralinių išteklių pavadinimas	Sąlyginė vieneto vertė taikoma sąnaudoms	Indeksuotas 2021 m. IV ketv. mokesčio tarifas (pajamos)
Molis	0,49	0,89
Dolomitas	5,96	1,20
Durpės	0,82	0,97
Klintis	1,02	1,02
Smėlis	1,13	0,89
Žvyras	1,82	0,51
Mineralinis vanduo	130,44	3,89
Vanduo požeminis	4,07	1,35
Sapropelis	0,03	0,41
Nafta	455,45	

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal Lietuvos geologijos tarnybos, VMI duomenis

20. Dėl to, kad mineraliniai ištekliai tarnybos apskaitoje rodomi pirminio pripažinimo metu buvusiomis vertėmis, neatliekant paskesnio jų vertinimo, neinventorizuoti³⁹, o mineralinių išteklių sąnaudoms ir naujai išžvalgytiems ištekliams skaičiuoti vertė reikšmingai skiriasi nuo mokesčių tarifo (iki 33 kartų), 2021 m. VKFAR duomenys apie mineralinių išteklių vertę ir su jais susijusias sumas yra apskaičiuoti neteisingai: FBA str. A.IV „Mineraliniai ištekliai ir kitas ilgalaikis turtas“ ir F.I „Rezervai“ 2 327,95 mln. Eur, VRA str. B. „Pagrindinės veiklos sąnaudos“, G. „Grynasis perviršis ar deficitas prieš nuosavybės metodo įtaką“, I. „Grynasis perviršis ar deficitas“ 653,36 mln. Eur yra nepatikimi.
21. Praktika, kai pajamos ir su jomis susijusios sąnaudos finansinėje apskaitoje registruojamos ir parodomos skirtingų VSS finansinėse ataskaitose neatitinka įstatyme⁴⁰ nustatytų kaupimo ir palyginimo principų, nurodančių registruoti pajamas, kai jos uždirbamos, sąnaudos – kai jos patiriamos, ir pajamas, uždirbtas per ataskaitinį laikotarpį, sieti su sąnaudomis, patirtomis uždirbant tas pajamas. Tokiu atveju neparodomas atskiro VSS veiklos rezultatas – vykdomos veiklos perteklius ar deficitas.

³⁶ Iš jų: 28,78 mln. Eur už valstybinius gamtos išteklius, 1,89 mln. Eur angjavandenilių išteklių mokesčių.

³⁷ Apskaičiuojamos išgautų išteklių kiekį padauginus iš nustatytos sąlyginės vieneto vertės.

³⁸ Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2014-03-14 įsakymu Nr. 2-2 patvirtinta Mineralinių išteklių vertės skaičiavimo metodika.

³⁹ Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr. 719 patvirtintos Inventorizacijos taisyklės (redakcija, galiojusi iki 2022-05-01), 8 p. Nuo taisyklių galima nukrypti (2 p.), jeigu specifinius tam tikrų veiklos sričių inventorizavimo reikalavimus, suderinę su atitinkamomis ministerijomis pagal pavestas valdymo sritis, nustato patys subjektai – to tarnyba nėra padariusi.

⁴⁰ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas 9 ir 10 str.

Taisant atidėjinius padaryta klaidų – pajamos padidintos 936,04 mln. Eur, sąnaudos – 663,34 mln. Eur

22. Energetikos ministerijos apskaitoje užregistruoti du ilgalaikiai atidėjiniai (ilgalaikiai įsipareigojimai) – Lietuvos Respublikos teritorijoje esamo panaudoto branduolinio kuro ir ilgaamžių radioaktyvių atliekų tvarkymo (toliau – giluminio atliekyno (GA) įrengimo) bei Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo (toliau – IAE atidėjinys) – kurių bendra įsigijimo savikaina 2021-12-31 sudarė 4 420,40 mln. Eur (atitinkamai 2 519,70 ir 1 900,70 mln. Eur).
23. 2020 m. pabaigoje užregistruotas GA atidėjinys nedetalizuojant, kad vienas jo finansavimo šaltinių yra Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšos. 2021 m. jį perregistruojant finansavimo sąnaudos 274,22 mln. Eur sumažintos, o finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos ta pačia suma padidintos⁴¹. Atkreipiame dėmesį, kad GA projekte dalyvauja ir Lietuvos geologijos tarnyba, kuri 2021 m. vykdė Giluminio radioaktyviųjų atliekų atliekyno vietos parinkimo geologinių tyrimų programą ir panaudojo tam skirtus asignavimus, tačiau Energetikos ministerijos finansinėje apskaitoje ši informacija nebuvo įvertinta.
24. 2020 m. neužregistruota IAE atidėjinio, kurio finansavimo šaltinis yra ES lėšos, dalis, 2021 m. užregistruota ne kaip esminė klaida⁴², o kaip naujas atidėjinys. Dėl šios priežasties finansavimo pajamos iš ES ir finansavimo sąnaudos 937,14 mln. Eur padidintos.
25. Įvertinus visus nustatytus dalykus, VKFAR veiklos rezultatų ataskaitoje padidinti str.: A.I. „Finansavimo pajamos“ 936,04 mln. Eur, B. „Pagrindinės veiklos sąnaudos“ 663,34 mln. Eur, C. „Pagrindinės veiklos perviršis ar deficitas“ 274,22 mln. Eur, o str. E. „Finansinės ir investicinės veiklos rezultatas“ 274,22 mln. Eur sumažintas.

Trijų viešojo sektoriaus subjektų, administruojančių valstybės piniginius išteklius, apskaitos duomenys neteisingi

26. Valstybinio studijų fondo, Daugiabučių namų modernizavimo fondo ir Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo finansinių ataskaitų rinkinių duomenys nėra teisingi.
27. Valstybinio studijų fondo (turtas iš viso – 68,32 mln. Eur, pagrindinės veiklos pajamos – 13,85 mln. Eur, sąnaudos – 13,4 mln. Eur ir kt.) finansinė apskaita tvarkoma taip, kad Didžiosios knygos duomenys (sąskaitų likučiai ir apyvartos) neatitinka finansinių ataskaitų rinkinio duomenų⁴³. Taip pat ūkinės operacijos registruojamos ne tam

⁴¹ Nurašymas – sumažinta atidėjinio įsigijimo savikaina ir finansavimo sąnaudos (2 504,63 mln. Eur), panaikinta atidėjinio amortizacija ir priskaičiuotos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos (690,14 mln. Eur). Iš naujo registruojant atidėjinį, užregistruota 2 230,08 mln. Eur finansavimo sąnaudų (diskontuota atidėjinio vertė). Diskontuota vertė nuo 1 814,49 mln. Eur padidėjo iki 2 230,08 mln. Eur.

⁴² 7-asis VSAFAS „Apskaitos politikos, apskaitinių įverčių keitimas ir klaidų taisymas“, 19.2 p.: jei apskaitos klaida esminė, jos taisymas registruojamas tam skirtoje sąskaitoje ir rodomas veiklos rezultatų ataskaitos straipsnyje „Apskaitos politikos keitimo ir esminių klaidų taisymo įtaka“.

⁴³ Buhalterinės apskaitos įstatymo (redakcija, galiojusi iki 2022-04-30) 16 str. 1 d. ir 17 str. numato, kad ūkinių operacijų duomenys registruojami apskaitos registruose, o finansines ataskaitas sudaromos pagal sąskaitų duomenis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 19 str. 1 d. nurodo, kad metinės ataskaitos sudaromos pasibaigus finansiniams metams pagal finansinių metų paskutinės dienos duomenis, 1-ojo VSAFAS „Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų

skirtose sąskaitose⁴⁴, išankstiniuose apmokėjimuose (sukauptos ateinančių laikotarpių sąnaudos) ir atidėjiniuose registruojamos ūkinės operacijos neatitinka jų turinio⁴⁵, apskaitoje neregistruojami įsipareigojimai pagal prisiimtus garantinius įsipareigojimus⁴⁶, apskaitoje registruojamos ne visos ūkinės operacijos⁴⁷, įsipareigojimas rodomas neįvertinus gautinos sumos nuvertėjimo⁴⁸, neteisingai apskaitoje registruojamos gaunamos palūkanos, procesinės palūkanos ir delspinigiai⁴⁹ ir kt.

28. Daugiabučių namų modernizavimo fondo (turtas iš viso – 268,45 mln. Eur, pagrindinės veiklos pajamos – 5,83 mln. Eur, sąnaudos – 5,83 mln. Eur ir kt.) duomenys, pateikti į VSAKIS, skiriasi nuo viešai skelbiamų fondo ataskaitų duomenų. Be to, ataskaitų rinkinio duomenys skiriasi nuo suvestinio apskaitos registro – Didžiosios knygos duomenų (sąskaitų likučių ir apyvartų), o ūkinės operacijos finansinėje apskaitoje registruojamos ir finansinėse ataskaitose pateikiamos ne pagal VSAFAS⁵⁰ reikalavimus.
29. Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo (turtas iš viso – 0,50 mln. Eur ir kt.) finansinė apskaita nevedama – nesilaikoma esminių nuostatų, numatančių, ūkinių operacijų duomenis registruoti apskaitos registruose⁵¹, o finansines ataskaitas sudaryti pagal sąskaitų duomenis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka. Fondas nesudaro didžiosios knygos registro, o finansinių

rinkinyje“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 28 p. nurodo finansinių ataskaitų rinkinį sudaryti pagal paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos duomenis.

⁴⁴ Pavyzdžiui, sumos registruotos kitos veiklos sąnaudų sąskaitose, nors remiantis pateiktais duomenimis ir informacija finansinių ataskaitų rinkinyje, fondas kitos veiklos nei pajamų, nei sąnaudų nepatyrė.

⁴⁵ Fondas 2021-12-31 užsiregistravęs 2,32 mln. Eur išankstinių apmokėjimų (sukauptos ateinančių laikotarpių sąnaudos), kurie aiškinamajame rašte nurodyti kaip „perimtų Fondo valstybės remiamų paskolų skolos, kurios pradelstos grąžinti skolininkų 365 dienas“. Ta pačia suma užregistruotas atidėjiny. Fondas nurodė, kad „atidėjiniuose registruotos skolos pradelstos Fondui grąžinti virš 365 dienų, būsimaisiais laikotarpiais VSF, teisės aktų nuostatų numatytais procesais, tikisi atgauti pinigus“. Tai rodo, kad ūkinė operacija neatitinka nei ateinančių laikotarpių sąnaudų, nei atidėjinių turinio, kaip tai nustatyta 2-ajame VSAFAS „Finansinės būklės ataskaita“ ir 18-ajame VSAFAS „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“.

⁴⁶ 18-asis VSAFAS „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“ 27 p. Pagal Finansų ministerijai pateiktą informaciją, 2021 m. fondas įvykdė garantinių įsipareigojimų už 0,49 mln. Eur.

⁴⁷ Pagal 2021 m. BVAR grąžintina į biudžetą 260 Eur suma nenurodyta FAR kaip mokėtina į biudžetą „todėl, kad ji grąžinta 2022-01-07 (iki 01.10) ir VB finansavimo sumose ji neapskaitoma“. Tai rodo, kad fondas galimai apskaitoje registravo ne visas 2021 m. ūkines operacijas, taip nesilaikydamas Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 19 str. 8 p., Buhalterinės apskaitos įstatymo (redakcija, galiojusi iki 2022 01 01) 6 str. 2 d., arba jas registravo nesilaikydamas 20-ojo VSAFAS „Finansavimo sumos“ 15 p., pagal kurį, jei gautą valstybės biudžeto finansavimą teisės aktų nustatyta tvarka reikia grąžinti į valstybės biudžetą, atitinkama gautų finansavimo sumų dalis perkeliama į grąžintinų finansavimo sumų sąskaitas. Pervedus pinigus (nagrinėjamu atveju jau 2022 m. ūkinė operacija), atitinkamai mažinamos grąžintinos finansavimo sumos ir pinigai.

⁴⁸ Fondo apskaitoje užregistruota 5,19 mln. Eur gautinų grąžintinų sumų į VB, jų nuvertėjimas – 3,13 mln. Eur, balansinė vertė – 2,06 mln. Eur. Prievolės savo lėšomis dengti šių neatgautų lėšų iš studijas nutraukusių studentų neturi, tačiau ilgalaikį įsipareigojimą VB ataskaitose rodo neįvertinęs gautinos sumos nuvertėjimo – 5,19 mln. Eur.

⁴⁹ Fondo 2021-12-31 finansinės ir investicinės veiklos rezultatas 0,54 mln. Eur neteisingas. Jį sudaro 0,36 mln. Eur baudų ir delspinigių ir 0,18 mln. Eur palūkanų pajamos. Toks registravimas, kai baudos, delspinigiai ir palūkanos registruojami kaip gautinos palūkanos ir gautinų palūkanų pajamos, o negavus suplanuotos sumos, ketvirčio pabaigoje mažinamos gautinos palūkanos ir registruojamos pagrindinės veiklos kitos sąnaudos neatitinka 17-ojo ir 20-ojo VSAFAS nuostatų (gautinos palūkanos yra trumpalaikis finansinis turtas (gautina suma), todėl, negavus apskaičiuotų palūkanų, joms skaičiuojamas nuvertėjimas).

⁵⁰ Pagal DK sąskaitų duomenis apskaičiuota 5,89 mln. Eur palūkanų pajamų ir tiek pat pervestinių sumų, tačiau ataskaitų rinkinyje pervestinos sumos nenurodytos, kaip numatyta 26-ojo VSAFAS „Fondų apskaita ir finansinių ataskaitų rinkinys“ 28.1 p.; pagal DK duomenis ilgalaikės paskolos sudaro 191,50 mln. Eur, trumpalaikės – 13,60 mln. Eur, FAR visa suma – 205,10 mln. Eur – nurodyta kaip ilgalaikės paskolos; VRA A.III str. „Finansavimo pajamos iš ES, užsienio valstybių ir tarptautinių organizacijų lėšų“ nurodoma bendra suma sumokėtas valdymo mokesčiai, apskaičiuotos ir į VB mokėtinos palūkanos, finansinio turto nuvertėjimas (net jei turtas nėra sukurtas ES lėšomis). PSA forma neatitinka fondams nustatytos – iš esmės visi pinigų srautai parodyti neteisingai, t. y. neteisingose eilutėse, arba visai nepateikta informacija, kiek lėšų buvo pervesta į biudžetą, kiek sumokėta palūkanų, ir kt.

⁵¹ Buhalterinės apskaitos įstatymas (redakcija, galiojusi iki 2022-04-30) 16 str. 1 d., 17 str.

ataskaitų rinkinys sudaromas pagal Finansų ministerijos pateiktas ataskaitas apie lėšų judėjimą banko sąskaitoje.

Dviejų fondų fondų finansiniai duomenys atskleidžiami neteisingai

30. Aplinkos ministerija yra atsakinga už JESSICA kontroliuojančiojo fondo ir JESSICA II fondų fondo finansinių ataskaitų rinkinių parengimą⁵². Šie fondai, kaip VSS dalyvaujantys 2021 m. konsolidavimo procese, nurodyti finansų ministro įsakymu patvirtintoje konsolidavimo schemoje. Tačiau jų, kaip atskirų viešojo sektoriaus subjektų, rinkinių ministerija nerengia⁵³. Pateikiamas argumentas – „Aplinkos ministerija pagal galiojančias sutartis su Europos investicijų banku (fondai JESSICA ir JESSICA II) negali gauti detalios informacijos, reikalingos fondų, kaip viešojo sektoriaus subjekto, apskaitai tvarkyti“. Pažymime, kad Aplinkos ministerija, kaip ir Finansų ministerija, gauna ne tik metinius, bet ir mėnesinius fondų fondų finansinius duomenis. Remiantis jais, VKFAR minėtų fondų fondų finansiniai duomenys atskleisti neteisingai – tiek išdalintos paskolos, tiek lėšų likutis (116,73 mln. Eur) ataskaitose rodomas kaip ilgalaikė gautina suma (386,47 mln. Eur). Atsižvelgiant į tai, ilgalaikis finansinis turtas 116,73 mln. Eur padidintas, o pinigai ir pinigų ekvivalentai ta pačia suma sumažinti.

Ir Aplinkos projektų valdymo agentūra, perėmusi daugiabučių programos administravimą iš Būsto energijos taupymo agentūros, dalies įsipareigojimų finansinėse ataskaitose neatskleidė

31. Remiantis Daugiabučių namų modernizavimo programa, asmenims, siekiantiems atnaujinti savo būstus teikiama valstybės parama⁵⁴. Parama teikiama pasirašant sutartis (sutartis pasirašo programos įgyvendinimą administruojanti ir valstybės paramą teikianti įstaiga ir daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projekto administratorius), pagal kurias įsipareigojama teikti paramą pagal suderintą investicijų planą keleriems metams. Valstybinio audito metu⁵⁵ teikėme pastebėjimus dėl VŠĮ Būsto energijos taupymo agentūros teikiamos valstybės paramos savivaldybėms daugiabučių namų modernizavimui ir atnaujinimui ilgalaikių finansinių įsipareigojimų neužregistravimo. Taip pat nurodėme, kad laukiama FM išaiškinimo dėl 172 mln. Eur valstybės prisiimtų įsipareigojimų užregistravimo.

⁵² Finansų ministro įsakymai: 2022-01-31 Nr. 1K-27 „Dėl 2021 metų Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų konsolidavimo schemas patvirtinimo“, 2022-04-19 Nr.1K-144 „Dėl finansų ministro 2022-01-31 įsakymo Nr. 1K-27 „Dėl 2021 metų Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų konsolidavimo schemas patvirtinimo“ pakeitimo“.

⁵³ Finansų ministerijos 2016-11-02 rekomendacija Nr. TR-4/2017-02(3) „Dėl fondų fondo buhalterinės apskaitos“.

⁵⁴ Lengvatiniai kreditai, kai apmokama šių kreditų bendrų metinių palūkanų dalis, apmokamos arba kompensuojamos projekto įgyvendinimo administravimo ir statybos techninės priežiūros išlaidos, kompensuojama 30 procentų investicijų energinio efektyvumo didinimo priemonėms ir kt.

⁵⁵ 2021-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-12 „2020 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo vertinimas“.

32. Nuo 2021-11-01 daugiabučių programą administruoja ir įstatyme⁵⁶ numatytas funkcijas vykdo⁵⁷ APVA. Tačiau ir ji visų įsipareigojimų pagal valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) sutartis neregistruoja. APVA informavo, kad apskaitė tik dalį⁵⁸ – 14,50 mln. Eur – ilgalaikių ir trumpalaikių finansinių įsipareigojimų (valstybės paramą savivaldybėms). Kita dalis – 181 mln. Eur šių įsipareigojimų – neregistruojama nei kaip atidėjiniai, aiškinamajame rašte neatskleidžiami ir kaip neapibrėžtieji įsipareigojimai. APVA nurodė, kad, analogiškų įsipareigojimų prisiimta ir pagal kitus ES ir nacionalinius projektus, tačiau jų sumos neatskleidė.

APVA nuomonė dėl įsipareigojimų registravimo

Palyginus Agentūros Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programos informacinėje sistemoje (DNAMP) sukaupus duomenis už laikotarpį nuo 2013 metų apie planuojamas vidutines vertes, kurios įrašytos į sutartis ir faktines vidutines vertes, kurios nurodomos po pirkimų ir faktiškai atliktų mokėjimų – tai vidutinės faktinės vertės lyginant su planuotomis siekia nuo 43,3 proc. iki 51,5 proc. pagal skirtingas paslaugų grupes.

Būtų neteisinga apskaitoje registruoti įsipareigojimus pagal Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) teikimo sutartyse pasirašytas vertes, kadangi tokiu būdu prisiimti finansiniai įsipareigojimai, atskleidžiami finansinėse ataskaitose būtų klaidinantys, t.y. du kartus didesni nei vėliau atlikti mokėjimai pagal šias sutartis.

Jei būtų registruojami tokie pirminiai duomenys, vėliau reiktų atlikti koregavimus, kas sudarytų didelę administracinę našta bei padidintų kaštus, taip pat kiltų didelė klaidų atsiradimo rizika. Taip pat pažymime, kad Agentūra neturi pakankamai žmogiškųjų išteklių (darbuotojų), kurie papildomai prie pagrindinių funkcijų galėtų vykdyti ir minėtus koregavimus.

Informuojame, kad esame darbo tvarka kreipęsi į Finansų ministeriją dėl šios situacijos išaiškinimo, bet kol kas jų išaiškinimo nesame gavę.

33. VSS pateikti duomenys rodo, kad tokių įsipareigojimų padengimo turto tikimybė visais atvejais yra didesnė nei 10 proc. Pagal VSAFAS⁵⁹ atidėjinys registruojamas, kai turto panaudojimo tikimybė įsipareigojimams padengti yra daugiau nei 50 proc., o neapibrėžtasis įsipareigojimas, kai tikimybė – nuo 10 iki 50 proc. Atkreipiame dėmesį, kad nei APVA FAR nei VKFAR tokie įsipareigojimai nei kaip atidėjiniai, nei kaip neapibrėžtieji įsipareigojimai nenurodyti.

Apie 1 proc. duomenų apie miško žemės vertę teisingumo negalime patvirtinti

34. AM esminių pokyčių miško žemės ir medynų apskaitos srityse audituojamu laikotarpiu neįvyko. Aplinkybės⁶⁰, dėl kurių negalime patvirtinti VKFAR duomenų apie 192,84 mln. Eur

⁵⁶ Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas, 3 str. 4 d.

⁵⁷ Aplinkos ministro 2021-07-09 įsakymas Nr.D1-409 „Dėl įgaliojimų suteikimo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūrai“.

⁵⁸ Šie įsipareigojimai apskaitoje registruojami APVA darbuotojams nustačius, kad projekto administratoriaus pateiktas prašymas ir prie jo pateikti išlaidas pagrindžiantys dokumentai paramai gauti, yra tinkami apmokėjimui.

⁵⁹ 18-asis VSAFAS „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai, neapibrėžtasis turtas ir poataskaitiniai įvykiai“, 37 p.

⁶⁰ Valstybinio audito ataskaitos: 2019-10-01 Nr. FA-8 „2018 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo bei valstybės biudžeto lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo vertinimas“, 2020-10-01 Nr. FAE-10, 2021-10-01 Nr. FAE-12.

miško žemės vertę teisingumo⁶¹ – išlieka: netinkamai atlikta žemės inventorizacija, apskaitoje neužregistruoti ir neišregistruoti iš Nacionalinės žemės tarnybos perimti ir jai perduoti valstybinės miškų ūkio paskirties žemės sklypai, neteisingai nustatyta ir sudarant finansines ataskaitas nepatikslinkta žemės tikroji vertė.

35. Žemės sklypai tinkamai neinventorizuojami – šiuo metu Valstybinės miškų tarnybos atliekamos miškų inventorizacijos duomenimis, ministerija duomenis apie Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teise valdomos miško žemės ir medynų tūrio vertes⁶² gauna vėluojant metus, todėl 2021-10-31 inventorizuoti 2020-01-01 būklės miško žemės ir medynų duomenys. AM 2019 m. rekomendavome pagal Vyriausybės nustatytą inventorizacijos tvarką, įvertinus miško žemės ir medynų inventorizacijos specifiką, nustatyti šio turto inventorizacijos tvarką. Audituojamuoju laikotarpiu ministerija tvarkos neparengė ir informavo, jog numatomas jos priėmimo terminas perkeliamas iš 2021-10-01 į 2022-12-31.
36. Žemės sklypai, perimti iš Nacionalinės žemės tarnybos „dingo“ iš valstybės turto – 2021 m. nebuvo užregistruoti⁶³ AM apskaitoje ir nebuvo sumažinta ir miško žemės vertė⁶⁴, kai baigėsi Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teisė į dalį valstybinės žemės sklypų⁶⁵, kurių tarnyba užsiregistravo savo apskaitoje – apskaitinis turtas padvigubėjo.
37. Aplinkos ministerija miško žemės apskaitą tvarko ne pagal atskirus turto vienetus žemės sklypo lygmeniu (Nekilnojamojo turto registre registruotame vienetu), kaip nurodo 12-asis VSAFAS⁶⁶, o pagal bendrus Valstybinės miškų tarnybos pateiktus duomenis taksacinio miško sklypo lygmeniu (Miškų valstybės kadastro objektas yra faktiškai užimama miško teritorija).
38. AM netikslino miško žemės tikrosios vertės, kaip nurodo 12-asis VSAFAS⁶⁷ (tikroji vertė nustatoma vadovaujantis Nekilnojamojo turto registrą tvarkančio subjekto atliekamo masinio vertinimo duomenimis pagal žemės verčių žemėlapij ir patikslinama kiekvienų finansinių metų pabaigoje). AM apskaitoje ir finansinės būklės ataskaitoje pagal 2021-12-31 duomenis nurodyta 192,84 mln. Eur vertės žemė, kurią pagal 2021-01-01 duomenis t. y. metus vėluojant, apskaičiavo Valstybinė miškų tarnyba vadovaudamasi Žemės įvertinimo metodika⁶⁸, skirta skaičiuoti žemės sklypų vertes, kai šie yra parduodami, perduodami, išperkami ir pan. Ministerija informavo, kad turi duomenis apie visų 16,1 tūkst. vienetų žemės sklypų plotus ir jų vertes (pagal Miškų valstybės kadastro duomenis), tačiau dėl taikomų skirtingų verčių skaičiavimo metodikų jos

⁶¹ Negalime patvirtinti ministerijos pagal 2021-12-31 duomenis FBA str.: A.II.1. „Žemė“ – 192,84 mln. Eur, D.I. „Finansavimo sumos iš valstybės biudžeto“ – 187,27 mln. Eur, F.II.1. „Tikrosios vertės rezervas“ – 5,57 mln. Eur; ir grynojo turto pokyčių ataskaitos 19 eil. nurodyto tikrosios vertės rezervo – 5,57 mln. Eur – teisingumo.

⁶² Vyriausybės 1999-02-24 nutarimas Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“.

⁶³ Nacionalinės žemės tarnybos duomenimis, 2021 m. urėdijos padaliniais buvo perduota miškų ūkio paskirties žemė, kurios įsigijimo savikaina sudarė 189,01 mln. Eur, žemės vertės sumažėjimas – 180,65 mln. Eur, tikrosios vertės rezervas – 0,70 mln. Eur, iš VB perduotos finansavimo sumos – 7,65 mln. Eur.

⁶⁴ AM nesivadovavo Buhalterinės apskaitos įstatymo (redakcija, galiojusi iki 2022-04-30) 6 str. 2 p., įpareigojančiu į apskaitą įtraukti visas ūkines operacijas ir ūkinius įvykius, susijusius su turto, nuosavo kapitalo, finansavimo sumų, įsipareigojimų dydžio arba struktūros pasikeitimu, ir 12-uju VSAFAS, nurodančiu ilgalaišką materialųjį turtą, gautą iš kito VSS, kuriam iki perdavimo buvo taikomas tikrosios vertės metodas, registruoti ta pačia verte, kokia buvo registruota turtą perduodančio VSS apskaitoje.

⁶⁵ 2021 m. baigėsi Valstybinių miškų urėdijos patikėjimo teisė į 13 valstybinės žemės sklypų, kurių įsigijimo savikaina – 0,08 mln. Eur.

⁶⁶ 12-asis VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 11 p.

⁶⁷ Ten pat, 42, 62 ir 65 p.

⁶⁸ Vyriausybės 1999-02-24 nutarimas Nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“.

skiriasi nuo Registrų centro duomenų. Ministerija ieško galimybių duomenis gauti iš Registrų centro.

Aplinkos ministerijos komentaras dėl miško žemės ir medynų apskaitos

Aplinkos ministerija priėmė sprendimą nuo 2022 metų keisti miško žemės ir medynų apskaitos politiką. Iki 2022 m. miškų vertė apskaitoje buvo registruojama VĮ Valstybinių miškų urėdijai Vyriausybės nutarimais priskirtuose miškų plotuose bendrą miškų vertę skaičiuojant pagal Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro duomenis. Ministerija, disponuodama Nekilnojamojo turto registro pateiktais duomenimis, NBFC registravimui apskaitoje pateikė informaciją apie registruotų, urėdijos patikėjimo teise valdomų valstybinių miškų vertę, pagal atskirus miško žemės sklypus bei juose esančių medynų vertes, nustatytas pagal Valstybinės miškų tarnybos tvarkomo kadastro duomenis. Informacija apie miškų vertes pateikta 2022-01-01 duomenimis. Rengiant 2022 m. finansines ataskaitas, bus nustatomos ir teikiamos registravimui apskaitoje kiekvieno urėdijos patikėjimo teise valdomo miško žemės sklypo ir jame esančių medynų vertės 2022-12-31.

Apie 1 proc. biologinio turto vertės apskaita tvarkoma neteisingai

39. Siekiant teisingai užregistruoti biologinį turtą būtina įvertinti jo vertės pokyčius: ar medynų vertė padidėjo dėl naujų atsiradimo, ar sumažėjo dėl jų perdavimo kitiems subjektams⁶⁹, ar vertė pakito dėl anksčiau apskaitoje užregistruotų medynų tikrosios vertės pokyčio⁷⁰. Todėl 2019 m. rekomendavome⁷¹ NŽT pagal pasirinktą apskaitos politiką sutvarkyti biologinio turto (medynų) apskaitą taip, kad ūkinės operacijos (įsigijimas, nurašymas, vertės pokyčiai) būtų registruojamos pagal turto grupės vienetus⁷², kaip nurodo 16-asis VSAFAS⁷³. NŽT šią rekomendaciją atmetė motyvuodama tuo, kad duomenis apie medynų vertes teikianti institucija (Valstybinė miškų tarnyba) neturi galimybės pateikti visų duomenų, reikalingų ūkinėms operacijoms apskaitoje teisingai užregistruoti, o tarnyba dėl didelio šių duomenų kiekio neturi galimybės nustatyti medynų vertės padidėjimo ar sumažėjimo. Suprasdama rekomendacijos aktualumą NŽT stengėsi surasti būdus, kaip būtų galima įgyvendinti šią rekomendaciją. Tarnyba kelerius metus iš eilės šiuo klausimu kreipėsi į FM ir į AM. Pastaroji yra teisės aktais įpareigota organizuoti valstybinę šalies miškų apskaitą. AM atnaujinus medynų apskaitos politiką bei FM pateikus rekomendacijas dėl medynų apskaitos, Nacionalinė žemės tarnyba spręs klausimą, kaip geriau įgyvendinti rekomendaciją.
40. Taigi, medynų apskaitos trūkumai išliko ir 2021 metais. Tarnybos duomenimis, biologinio turto (miško žemėje augančių medynų) vertė 2021-12-31 sudarė 22,41 mln. Eur. Dėl šios priežasties negalime patvirtinti minėtos sumos teisingumo VKFAR⁷⁴.

⁶⁹ Registruojamas finansavimo sumų padidėjimas / sumažėjimas.

⁷⁰ Registruojamas tikrosios vertės rezervas.

⁷¹ Valstybinio audito ataskaitos: 2019-10-01 Nr. FA-8 ir 2020-10-01 Nr. FAE-10.

⁷² Tarnybos apskaitoje medynai registruojami ne atskirais turto vienetais (pvz., pagal miškų žemės sklypo plotą ar kitokį mato vienetą), o bendromis sumomis pagal 60 savivaldybių (1 savivaldybė – 1 turto vienetas).

⁷³ 16-asis VSAFAS „Biologinis turtas“, 12 ir 20 p.

⁷⁴ Negalime patvirtinti, kad NŽT FBA pagal 2021-12-31 duomenis str. B. „Biologinis turtas“ nurodyta 22,41 mln. Eur suma, str. F.II.1 „Tikrosios vertės rezervas“ F.III „Sukauptas perviršis ar deficitas“ – 18,14 mln. Eur ir GTPA 19 eil. 5 stulpelyje nurodyta 4,27 mln. Eur suma, 19 eil. 8 stulpelyje 18,14 mln. Eur suma yra teisinga.

Finansinių duomenų kokybė dviejose Sveikatos apsaugos ministerijai pavaldžiose įstaigose iš esmės nepagerėjo

41. 2021 m., kaip ir 2020 m.⁷⁵, ESSC, NVSPL inventorizacija neleido pasiekti Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu⁷⁶ keliamo tikslo – apskaitos duomenis pagrįsti turto ir įsipareigojimų inventorizavimo duomenimis. Įvertinę NVSPL inventorizacijos žiniaraščių duomenis ir juos palyginę su Didžiosios knygos 2021-11-30 duomenimis, nustatėme trūkumą ir perteklių nematerialiojo turto, ilgalaikio materialiojo turto ir atsargų⁷⁷ straipsniuose. NVSPL, inventorizacijos metu nustačiusi neatitikimų, apie juos NBFC informavo pavėluotai, todėl jie apskaitoje iki 2021-12-31 nebuvo užregistruoti. 2021-12-31 apskaitoje neužregistruotas ir ESSC atsargų inventorizacijos metu nustatytas⁷⁸ 1,19 mln. Eur trūkumas, dėl kurio vyksta ikiteisminis tyrimas. Taip pat negalėjome įvertinti ar atitinka ESSC atsargų⁷⁹ inventorizacijos ir apskaitos (Didžiosios knygos) duomenys – audito metu buvo pateikta Didžioji knyga tik 2021-09-30 datai, o atsargų inventorizacija sandėliuose⁸⁰ atlikta 2021-09-30, 2021-10-31 ir 2021-11-30 duomenimis.
42. NVSPL nustatėme sutarčių⁸¹ vykdymo vėlavimo atvejų (11 iš 41 atvejų vėlavo 3–120 dienų), bet laboratorija neskaičiavo ir nepareikalavo tiekėjų mokėti delspinigių⁸². Dėl sutartyse nenurodyto prekių pristatymo termino, ar nepateikus užsakymą patvirtinančių dokumentų, ne visais atvejais galėjome įsitikinti ar prekės pristatytos laiku.
43. ESSC daugiau kaip trečdalyje tikrintų atvejų (22 iš 60) taip pat negalėjome įvertinti, ar dalis prekių⁸³ pristatytos laiku, ar esant vėlavimui skaičiuojami delspinigiai, nes įstaiga nepateikė užsakymų lapų.
44. Nustatyti faktai rodo, kad vidaus kontrolės priemonės turto valdymo ir sutarčių vykdymo srityse neveiksmingos ir nesukurta vidaus kontrolė, užtikrinanti patikimos, aktualios, išsamios ir teisingos informacijos apie savo veiklą teikimą, kaip numato Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas⁸⁴. Vidaus kontrolės sukūrimą viešajame juridiniame asmenyje, jos įgyvendinimą ir tobulinimą užtikrina šio juridinio asmens vadovas⁸⁵. Dėl nustatytų aplinkybių duomenis VKFAR FBA str. C.I „Atsargos“ – 43,77 mln. Eur – laikome nepatikimais.

⁷⁵ 2020-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-10.

⁷⁶ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 19 str. 9 d.

⁷⁷ Medžiagų ir žaliavų faktiškai rasta 0,60 mln. Eur, ūkinio inventoriaus – 0,002 mln. Eur daugiau. NVSPL informavo, kad atsargų inventorizacija atlikta faktinius likučius lyginant ne su buhalterinės apskaitos duomenimis (FVAIS), o su vidine finansinio valdymo apskaitos sistema (FVAS), nes 2021-11-30 NBFC nespėjo įtraukti į apskaitą perdavimo aktų. Atsargų inventorizavimo aprašai parengti vidinės finansinės valdymo apskaitos informacinės sistemos duomenimis (FVAIS), o ne buhalterinės apskaitos duomenimis (FVAIS), kaip nurodyta Inventorizacijos taisyklių 5.2 p.: inventorizacija – turto ir įsipareigojimų patikrinimas ir jų faktiškai rastų likučių palyginimas su buhalterinės apskaitos duomenimis.

⁷⁸ 2022-07-18 tarnybinis pranešimas Nr.TP-13 „Dėl pakartotinės atsargų inventorizacijos rezultatų“.

⁷⁹ ESSC negalime patvirtinti įstaigos atsargų – 43,16 mln. Eur duomenų teisingumo.

⁸⁰ Didžioji knyga pagal sandėlius nesudaroma. Didžioji knyga apima kelis sandėlius.

⁸¹ Pavyzdžius atrinkome pagal atliktus mokėjimus – 30 mokėjimo pavedimų, pagal kuriuos sumokėta už prekes, įsigytas pagal 18 skirtingų sutarčių, 41 sąskaitą faktūrą.

⁸² Pagal vertintas sutartis (bendra suma 3,97 mln. Eur) galėjo susidaryti apie 26,18 tūkst. Eur delspinigių.

⁸³ Vertinome 60 mokėjimo pavedimų, 60 sąskaitų-faktūrų, kuriais apmokėta už prekes, įsigytas pagal 26 skirtingas sutartis, ir negalėjome įvertinti, ar pagal 22 sąskaitas-faktūras prekės pristatytos laiku.

⁸⁴ Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 4 str. 1 d. 4 p.

⁸⁵ Ten pat, 7 str. 2 d. 1 p.

Sprendimai dėl dalies pajamų apskaitos priimti, jų realizavimas – 2022 m.

45. FM, siekdama užtikrinti žyminio mokesčio apskaitą bei duomenis teisingai pateikti teismų metiniuose finansinių ataskaitų rinkiniuose, pakeitė 3-įjį VSAFAS „Veiklos rezultatų ataskaita“⁸⁶. Teisėjų taryba patvirtino⁸⁷ Žyminio mokesčio apskaitos Lietuvos Respublikos teismuose taisykles ir pavedė Lietuvos teismų pirmininkams užtikrinti, kad informacija apie žyminį mokestį kiekvieną metų ketvirtį būtų įtraukiama į buhalterinę apskaitą. Pagal jas nuo 2022 m. teismuose pradedama šio mokesčio apskaita Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) duomenų, susijusių su žyminio mokesčio ir žyminio mokesčio grąžinimo užduotimis, pagrindu.

Nacionalinės teismų administracijos komentaras dėl pajamų apskaitos

Svarstant dėl galimo teismo pajamų, gaunamų iš vykdomos teisingumo funkcijos, apskaitos modelio, vykusių tarpinstitucinių susitikimų metu, kuriuose dalyvavo ir FM, ir VMI atstovai, atsižvelgiant į Lietuvos teismų informacinės sistemos funkcionalumą bei jų pritaikymo duomenims, reikalingiems finansinei apskaitai, gauti galimybes, buvo sutarta, kad šis klausimas bus sprendžiamas palaipsniui, t. y., išsprendus informacijos, reikalingos žyminio mokesčio finansinei apskaitai rinkimo klausimą, bus teikiami siūlymai ir dėl teismo paskirtų procesinių baudų, valstybės naudai priteistų bylinėjimosi išlaidų apskaitai reikalingos informacijos kaupimo.

46. Taigi, teismai žyminį mokestį finansinėje apskaitoje registruos nuo 2022 m., o dėl baudų apskaitos galimybių spręs tik įvertinę jo apskaitos modelio veikimą. Todėl 2021 m. valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys dar nerodo tikro ir teisingo pajamų ir su jomis susijusių gautinų ir mokėtinų sumų vaizdo. Valstybinės mokesčių inspekcijos pateiktais duomenimis, valstybės biudžetas 2021 m. gavo 18,6 mln. Eur žyminio mokesčio ir baudų įplaukų, t. y. 7,5 mln. Eur žyminio mokesčio ir išlaidų, susijusių su bylų nagrinėjimu; 9,4 mln. Eur teismų paskirtų baudų ir 1,7 mln. Eur pagal vykdomuosius dokumentus išieškotų sumų. Tokią situaciją, kai į atskaitas įtraukiami ne visi VSS finansiniai duomenys, vertiname kaip sisteminį buhalterinės apskaitos trūkumą, kuris riboja galimybę disponuoti ir naudoti patikimus finansinių ataskaitų duomenis. Pajamų apskaitos reikalavimų laikymasis teismuose yra svarbus ne vien tik dėl teisingesnių ir patikimesnių finansinių ataskaitų duomenų. Teisingi teismų pajamų duomenys leistų įvertinti valstybei priteistų sumų surinkimo efektyvumą.

3 proc. kilnojamųjų kultūros vertybių užregistruotos simboline vieno euro, o ne tikrąja verte

47. Nuo 2010 m.⁸⁸ kilnojamosios kultūros vertybės, po pirminio pripažinimo finansinėse ataskaitose turi būti rodomos tikrąja verte. Įsigaliojus šiai teisės akto nuostatai, atliekamas kilnojamųjų kultūros vertybių vertinimas tikrąja verte, bet jis ir 2021 m. dar

⁸⁶ Finansų ministro 2020-11-27 įsakymas Nr. 1K-388 „Dėl finansų ministro 2007-12-19 įsakymo Nr. 1k-379 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 3-iojo standarto patvirtinimo“ pakeitimo“.

⁸⁷ 2021-12-20 nutarimas Nr. 13P-163-(7.1.2) „Dėl žyminio mokesčio apskaitos teismuose taisyklių patvirtinimo“.

⁸⁸ Įsigaliojus 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 42 p. nuostatoms.

nebuvo baigtas. Kultūros ministerijai pavaldžiose ir jos valdymo sričiai priskirtose įstaigose 2010–2021 m. tikrąja verte įvertinta 97 proc. (3,26 mln. vnt.) kilnojamų kultūros vertybių, jų vertė padidėjo 426,49 mln. Eur, iš jų⁸⁹ 2021 m. – 0,20 mln. vnt., kurių balansinė vertė padidėjo 9,86 mln. Eur. Liko neįvertinta 3 proc. (0,12 mln. vnt.) kilnojamųjų kultūros vertybių, kurių vertė gali sudaryti apie 4,51 mln. Eur⁹⁰, skaičiuojant pagal vidutinę 2021 m. įvertintų kilnojamųjų kultūros vertybių, apskaitoje registruotų simboline vieno euro verte, tikrąją vertę.

48. Kultūros ministerijos vadovybė informavo, jog muziejų, kurie nėra baigę eksponatų vertinimo tikrąja verte proceso, direktorių pavaduotojams – vyriausiesiems fondų saugotojams nustatė metines veiklos užduotis – iki 2022 m. pabaigos baigti eksponatų vertinimą tikrąja verte (analogiškos užduotys buvo nustatytos ir 2021 m.). Dalyje šis procesas 2021 m. buvo baigtas, bet dėl sistemingo muziejų rinkinių patikrinimo poreikio, jo pabaiga persikėlė į 2022 metus.

Archyvai vertybių finansinėse ataskaitose nenurodo

49. Į valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinius konsoliduojami Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos ir jai pavaldžių 9 archyvų⁹¹ ataskaitų rinkinių duomenys. Šeši⁹² iš devynių archyvų saugo vertybes, tame tarpe ir unikalią kultūros vertę⁹³ turinčias, kurių praradimas turėtų ilgalaikes ir negrįžtamas pasekmes istorijos ir visuomenės tyrimams, valstybės ir savivaldybių institucijų veiklos ir (ar) jos tęstinumo įrodomumui ir atitinkančios VSAFAS⁹⁴, tačiau finansinėje apskaitoje šių vertybių neregistruoja ir neatskleidžia finansinėse ataskaitose. Todėl archyvų finansinės būklės ataskaitų nematerialiojo, ilgalaikio materialiojo turto, finansavimo sumų, tikrosios vertės rezervo straipsniuose⁹⁵ sumos yra neteisingos. Atitinkamai neteisingi ir VKFAR duomenys.

Kultūros ministerijos nuomonė dėl vertybių archyvuose apskaitos

Pritariame, Valstybės kontrolės nuomonei, kad Nacionaliniame dokumentų fonde (NDF) unikalią vertę turinčios vertybės turėtų būti užregistruotos finansinėje apskaitoje. Prašome Finansų ministeriją patikslinti buhalterinę apskaitą reglamentuojančius teisės aktus, numatant aiškų NDF priskiriamų dokumentų, saugomų valstybės archyvuose, apskaitos reglamentavimą.

NDF dalis, kurią administruoja valstybės archyvai, neatitinka 12 – tojo VSAFAS sąvokos „kitos vertybės“ – gamybai ir vartojimui nenaudojami vertingi dirbiniai ir jų kolekcijos, išskyrus

⁸⁹ 2020 m. – 1,07 mln. vnt., 2019 m. – 0,60 mln. vnt.

⁹⁰ 3 proc. vertybių, kurios tikrąja verte dar neįvertintos ir apskaitoje vis dar registruotos simboline vieno euro verte, KM konsoliduotųjų ir valstybės konsoliduotųjų FAR str. A.II.7 „Kilnojamosios kultūros vertybės“ ir D. „Finansavimo sumos“ likučiai galimai yra 4,51 mln. Eur mažesni, skaičiuojant pagal 2021 m. įvertintų kilnojamųjų kultūros vertybių, apskaitoje registruotų simboline vieno euro verte, tikrąją vertę.

⁹¹ Kauno, Vilniaus ir Klaipėdos regioniniai valstybės archyvai, Lietuvos centrinis valstybės archyvas, Lietuvos ypatingasis archyvas, Lietuvos literatūros ir meno archyvas, Lietuvos valstybės istorijos archyvas, Lietuvos valstybės naujasis archyvas, Šiaulių regioninis valstybės archyvas.

⁹² Kauno regioninis valstybės archyvas, Lietuvos centrinis valstybės archyvas, Lietuvos ypatingasis archyvas, Lietuvos literatūros ir meno archyvas, Lietuvos valstybės istorijos archyvas, Lietuvos valstybės naujasis archyvas.

⁹³ Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2014-06-10 įsakymu Nr. VE(1.3E)-38 patvirtintas Lietuvos valstybės archyvuose saugomų išskirtinę vertę turinčių dokumentų sąrašas.

⁹⁴ 12-asis VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“, 13-asis VSAFAS „Nematerialusis turtas“ (redakcijos, galiojusios iki 2022-06-14).

⁹⁵ Archyvuose nustatytos ir kitos, pasikartojančios klaidos pajamas ir sąnaudas grupuojant ne pagal VSAFAS (pagrindinė ar kita veikla), parenkant ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus.

kilnojamąsias ar nekilnojamąsias kultūros vertybes, kurie įprastinėmis jų laikymo sąlygomis ilgai negenda ir kurių vertė, tikimasi, didės“, nes NDF valstybės archyvuose saugomi įstaigų veiklos ir kiti archyviniai dokumentai nėra vartojimui nenaudojami vertingi dirbiniai ir jų kolekcijos.

NDF dalis – valstybės archyvuose saugomos unikalią vertę turinčios vertybės, kurias svarbu išsaugoti kaip kultūros paveldo dalį, artimesnės „kilnojamųjų kultūros vertybių“ sąvokai. Tačiau ši sąvoka taip, kaip ji dabar apibrėžta 12 VSAFAS, neapima valstybės archyvuose saugomų kilnojamųjų kultūros vertybių. Sąvokoje minimas <...nacionalinis publikuotų dokumentų archyvinis fondas, kurį siekiama išsaugoti kaip kultūros paveldą...> yra saugomas bibliotekose, o ne valstybės archyvuose.

Kultūros ministerijai pavaldžių teatrų apskaitoje – sisteminiai trūkumai

50. Į valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinius konsoliduojami Kultūros ministerijos pavaldžių 13-os⁹⁶ teatrų ataskaitų rinkinių duomenys. Nustatytos sisteminės klaidos teatruose apskaitant profesionaliojo scenos meno priemones⁹⁷: 13 teatrų naudoja 9 skirtingus apskaitos metodus ir su spektaklio kūrimu susijusias išlaidas registruoja nematerialiojo ir ilgalaikio materialiojo turto, trumpalaikio turto, darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudų, kitų paslaugų sąnaudų sąskaitose, nors visos su spektaklio gaminimu susijusios išlaidos nuo kūrimo pradžios turėtų būti registruojamos kito ilgalaikio materialiojo turto straipsnyje. Šie trūkumai lėmė neteisingai rodomą teatrų veikloje naudojamą ilgalaikį ir trumpalaikį turtą, patirtas sąnaudas⁹⁸.
51. Problemai⁹⁹ spręsti, siekiant vienodos, VSAFAS reikalavimus atitinkančios spektaklių gaminimo finansinės apskaitos, Kultūros ministerija įsipareigojo imtis priemonių, kad teatrai vadovautųsi nustatytomis tvarkomis¹⁰⁰. Klaidų riziką leistų sumažinti teatrų finansinės apskaitos funkcijos centralizavimas – apskaitos tvarkymą pavedant Nacionaliniam bendrųjų funkcijų centrui. Tai leistų turėti palyginamas visų teatrų

⁹⁶ Valstybinis Vilniaus mažasis teatras, Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras, Lietuvos nacionalinis dramos teatras, Valstybinis jaunimo teatras, Lietuvos rusų dramos teatras, Vilniaus teatras „Lėlė“, Kauno valstybinis lėlių teatras, Kauno valstybinis muzikinis teatras, Klaipėdos dramos teatras, Juozo Miltinio dramos teatras, Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras, Valstybinis Šiaulių dramos teatras ir Nacionalinis Kauno dramos teatras.

⁹⁷ Profesionaliojo scenos meno priemonės – spektakliui, koncertui ar kitai meno programai rodyti įsigytas ar pasigamintas materialusis turtas (dekoracijos, rekvizitai, kostiumai, scenos rūbai, avalynė, galvos apdangalai, teatro lėlės ir kt.), ir nematerialusis turtas, kai scenos meno priemonės yra autorių sukurti kūriniai ir autoriai yra suteikę ar perdavę įstaigai autorių turtines teises į šiuos kūrinius.

⁹⁸ Dėl nustatytų sisteminių trūkumų ir kitų klaidų, VKFAR FBA str. A. Ilgalaikis turtas 2,25 mln. Eur sumažintas, o 0,16 mln. Eur nepatikimi, C. Trumpalaikis turtas – 0,09 mln. Eur padidintas, F. Grynasis turtas – 2,04 mln. Eur sumažintas, VRA str. B. Pagrindinės veiklos sąnaudos 0,11 mln. Eur padidintos, C. Pagrindinės veiklos perviršis ar deficitas ir G. Grynasis perviršis ir deficitas prieš nuosavybės metodo įtaką – 0,11 mln. Eur sumažintas, PSA str. A. Pagrindinės veiklos pinigų srautai – 0,002 mln. Eur nepatikimi.

⁹⁹ Pradėję kurti spektaklį, su spektaklio gaminimu susijusias sąnaudas (medžiagų ir paslaugų scenos meno priemonių gamybai patirtas sąnaudas) turi apskaityti ilgalaikio turto scenos meno priemonių nebaigtos gamybos (1209105) sąskaitoje, o užbaigus spektaklio gamybą pergrupuoti į scenos meno priemonių įsigijimo savikainos (1209101) sąskaitą. Pabrėžtina, kad perduodant į gamybą medžiagas, kurios užregistruotos atsargų sąskaitose, turėtų būti registruojamas atsargų sumažėjimas ir ilgalaikio turto scenos meno priemonių nebaigtos gamybos padidėjimas ir kartu registruojamas finansavimo sumų paskirties pakeitimas. Paslaugos (įskaitant darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudas), kurios priskiriamos spektaklio kūrimui, ir yra aišku, kurio spektaklio savikainai paslaugos priskiriamos, turėtų būti registruojamos ilgalaikio turto scenos meno priemonių nebaigtos gamybos sąskaitoje ir sąnaudomis 8 klasės sąskaitoje nepripažįstamos. Jei iš anksto nėra žinoma, kokio spektaklio kūrimui sąnaudos bus priskirtos, turėtų būti registruojamos 8 klasės sąskaitose kaip sąnaudos, o vėliau pagal informaciją dėl paslaugų priskyrimo konkrečiam spektakliui koreguojamos sąnaudos ir registruojama scenos meno priemonių nebaigta gamyba.

¹⁰⁰ KM – nurodysime teatrams, kuriais Apskaitos vadovo punktais reikėtų vadovautis, registruojant šias operacijas. Taip pat formuojant teatrų vadovams metines veiklos užduotis, prioritetu laikysime užtikrinti teisingą savo įstaigos ūkinių operacijų, tame tarpe ir spektaklių kūrimo, registravimą apskaitoje bei atvaizdavimą finansinėse ataskaitose.

finansines ataskaitas, veiklos rezultatus. Be to, centras pagal savo kompetenciją galėtų prisidėti prie teikiamos rekomendacijos įgyvendinimo – spektaklių gamybos (su spektaklių gaminimu susijusių išlaidų) finansinės apskaitos rekomendacijų parengimo.

Išskaiptai konsoliduojant finansines ataskaitas išliko

52. Vadovaujantis FM pateiktais duomenimis, VKFAR turėjo būti sudarytas atlikus 556 subjektų, pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą priskiriamų prie VSS, konsolidavimo procedūras. Tačiau į VKFAR nekonsoliduoti dviejų subjektų (VŠĮ Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras, VŠĮ Grunto valymo technologijos) duomenys¹⁰¹ – informacija apie to priežastis atskleista VKFAR aiškinamajame rašte.
53. Viena iš konsolidavimo procesą sudarančių procedūrų yra tarpusavio operacijų informacijos, kuri derinama su kitais VSS, teikimas ir derinimas VSAKIS. 2021 m. Lietuvos kariuomenė ir Gynybos resursų agentūra nesuderino su Valstybine mokesčių inspekcija 37,17 mln. Eur. Finansų ministerija, negavusi pagrindžiančios informacijos iš VSS, pagal prielaidas minėtą sumą užregistravo kaip pajamas (importo PVM), kurias inspekcija, pagal patikslintas VSS deklaracijas, apskaitoje užregistravo tik 2022 m. Taigi, dėl nesuderintų tarpusavio operacijų ir vidinių VSS veiklos procesų, ne tik didinama administracinė našta konsoliduojančiam subjektui, bet ir auga klaidų atsiradimo rizika, kai tos pačios pajamos gali būti užregistruotos dvejus metus iš eilės.
54. Konsoliduotose finansinėse ataskaitose turime situaciją, kai pirkimo–pardavimo PVM, atsirandantis iš santykio tarp VSS, yra eliminuojamas, tačiau importo PVM, kuris atsiranda iš tokio paties santykio, jau neeliminuojamas. Dėl to grupės ataskaitose turtas ir ankstesnių metų perviršis ar deficitas yra reikšmingai padidinami – vien nesuderintų ūkinių operacijų atveju (ataskaitos 53 p.) pajamos ir turtas padidinti 37,17 mln. Eur.

2. VIDAUS KONTROLĖS IR REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO STIPRINIMAS TEIGIAMAI PAVEIKTŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ KOKYBĘ

2.1. Duomenys konsolidavimui – galutiniai, patvirtinti įstaigos vadovo

55. VSS finansinių ataskaitų rinkiniai turi būti sudaryti taip, kad tikrai ir teisingai parodytų viešojo sektoriaus subjekto turtą, finansavimo sumas, įsipareigojimus, pajamas ir sąnaudas, grynąjį turtą, pinigų srautus¹⁰². Vadovaujantis įstatymu¹⁰³ už apskaitos

¹⁰¹ 2021 m. VKFAR FBA str. A.II „Ilgalaikis turtas“ – apie 1,90 mln. Eur mažiau, A.III „Ilgalaikis finansinis turtas“ nurodyta 2,13 mln. Eur daugiau, C „Trumpalaikis turtas“ – apie 0,32 mln. Eur mažiau, E.II „Trumpalaikiai įsipareigojimai“ – apie 0,09 mln. Eur mažiau, VRA str. A „Pagrindinės veiklos pajamos“ – apie 1,66 mln. Eur mažiau, B „Pagrindinės veiklos sąnaudos“ – apie 0,83 mln. Eur mažiau, I „Nuosavybės metodo įtaka“ – 0,73 mln. Eur daugiau.

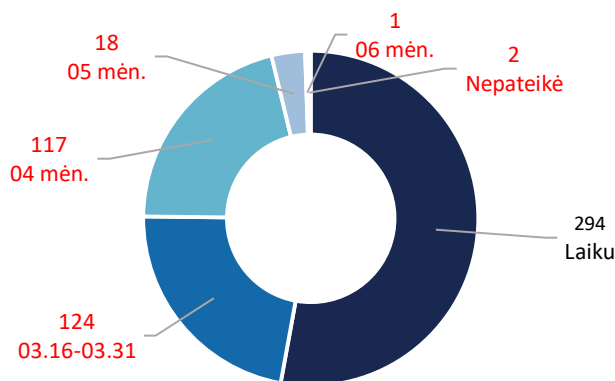
¹⁰² Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 3 str. 1 d.

¹⁰³ Buhalterinės apskaitos įstatymas (redakcija, galiojusi iki 2022-04-30), 21 str. 1 d., Finansinės apskaitos įstatymas (redakcija, galiojanti nuo 2022-05-01), 13 str.

organizavimą atsako VSS vadovas, o nuo 2023 m. įsigaliosianti nauja Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo redakcija¹⁰⁴ aiškiai įvardija, kad ataskaitų pasirašymas reiškia jose esančios finansinės ir nefinansinės informacijos patvirtinimą.

56. Konsoliduotieji finansinių ataskaitų rinkiniai sudaromi pagal Viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemoje (VSAKIS) patvirtintus VSS finansinių ataskaitų rinkinių duomenis, todėl ypač svarbu užtikrinti, kad į VSAKIS būtų pateikiami ir konsoliduojami tik viešojo sektoriaus subjektų galutiniai ir vadovų pasirašytų ataskaitų rinkinių duomenys, t. y. būtų konsoliduojami patikimi ir perėję visus kontrolės lygius duomenys.
57. VSS metiniai finansinių ataskaitų rinkiniai turėjo būti sudaryti ir pateikti kontroliuojančiajam VSS ne vėliau kaip iki kovo 15 d.¹⁰⁵, tačiau iš 556 VSS, sudarančių VKFAR, nurodytu laiku tokius parengti ir pateikti į VSAKIS pavyko tik pusei jų – 294 (52,88 proc.) VSS (3 pav.). Tokia situacija rodo, kad sklandžiai pereiti prie naujos VSS ataskaitų rinkinių sudarymo ir pateikimo paankstintais terminais¹⁰⁶ tvarkos dar nepasiruošta, nes 2023 ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių ataskaitų rinkiniai tam, kad būtų parengtas VKFAR, Finansų ministerijai turės būti teikiami ne vėliau kaip iki kovo 1 d., t. y. dar dviem savaitėmis anksčiau, negu teikiama dabar.

3 pav. VSS, sudarančių VKFAR, 2021 m. FAR duomenų pateikimo VSAKIS termino laikymasis

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal VSAKIS duomenis

58. VSAKIS yra nustatytos kontrolės procedūros, užtikrinančios konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių sudarymą tik pagal šioje sistemoje atsakingųjų asmenų patvirtintus VSS finansinių ataskaitų rinkinių duomenis. Praktikoje į sistemą teikiami ir joje

¹⁰⁴ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas (redakcija, galiojanti nuo 2023-01-01), 15 str. 1, 2 d.

¹⁰⁵ 1-asis VSAFAS „Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų rinkinyje“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14), 51 p.: VSS arba centralizuotos apskaitos įstaiga metinių finansinių ataskaitų rinkinius elektroniniu būdu teikia kontroliuojančiajam VSS ne vėliau kaip iki kovo 15 d. Jeigu VSS neturi kontroliuojančiojo VSS, jo metinių finansinių ataskaitų rinkinys laikomas pateiktu Finansų ministerijai, kai šis subjektas arba centralizuotos apskaitos įstaiga pateikia metinių finansinių ataskaitų rinkinio duomenis į VSAKIS.

¹⁰⁶ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas (redakcija, galiosianti nuo 2023-01-01), 2 str. 18 d.; Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo Nr. X-1212 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-3308 1 ir 2 str. pakeitimo įstatymas, 8 str. 2023 ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių ataskaitų rinkiniai – Finansų ministerijai valstybės metinių ataskaitų rinkinio parengimo tikslu duomenys ir ataskaitos teikiami finansų ministro nustatyta tvarka ir terminais, bet ne vėliau kaip iki kitų finansinių metų kovo 1 d.. Seimui teikiami iki gegužės 15 d., išskyrus NFAR, kuris teikiamas iki spalio 10 d. NFAR teikimas ankstinamas 2026-01-01 (2025 m. rinkiniui) – iki birželio 05 d.

tvirtinami rinkinių duomenys, o patys rinkiniai dar būna nebaigti rengti ir nepasirašyti atsakingų asmenų (įstaigos vadovo ir vyriausiojo buhalterio)¹⁰⁷. Pažymėtina, kad VSAKIS pateiktų finansinių ataskaitų rinkinio duomenų tvirtintojas yra vienas asmuo ir nebūtinai tai gali būti vienas iš ataskaitų rinkinius pasirašančiųjų.

Konsolidavimui teikiamų duomenų pavyzdžiai

III lygio KAM 2021 metų konsoliduotųjų FAR atsakingo asmens pasirašytas ir rinkinio duomenys VSAKIS patvirtinti tą pačią dieną – 2022-05-05. Tačiau į šį rinkinį konsoliduojamų VSS finansinių ataskaitų rinkiniai (KAM ir GRA) atsakingų asmenų pasirašyti 2022-05-16 – 11 dienų vėliau nei rinkinys, į kurio sudėtį įeina.

KAM ir GRA finansinių rinkinių duomenys VSAKIS patvirtinti (2022-05-04, 2022-04-11), nors rinkiniai dar nebuvo parengti ir patvirtinti vadovo kaip tikri ir teisingi (2022-05-16).

SM 2021 metų KFAR atsakingo asmens pasirašytas – 2022-06-17. NBFC su SM rinkinį derino kelis kartus ir galutinai suderintas ataskaitas Susisiekimo ministerija pasirašė 2022-06-17, daugiau nei po mėnesio po konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio duomenų patvirtinimo VSAKIS – 2022-05-12.

SAM KFAR ministerijos kanclerio, patvirtintas – 2022-05-27, VSAKIS – 2022-04-26, tačiau Finansų ministerijai, atsakingai už aukštesnio lygio VSS grupės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio parengimą, pateiktas tik 2022-07-28 – beveik dviem mėnesiais vėliau nei numatyta reglamentavime¹⁰⁸. Pažymime, kad Finansų ministerija 2021 m. VKFAR, kurio sudėtyje konsoliduojami SAM konsoliduotieji duomenys, valstybės kontrolei vertinti pateikė 2022-07-20. Vadinasi FM konsolidavo duomenis, nežinodama ar VSS atsakingas asmuo (šiuo atveju SAM) patvirtino juos kaip tikrus ir teisingus.

59. Pasitaiko atvejų, kai skiriasi finansinių ataskaitų rinkinių duomenys, pateikti VSAKIS sistemoje ir tie, kuriuos pasirašo atsakingi asmenys.

VSAKIS ir FAR duomenų neatitikimo pavyzdžiai

DNMF (27 p.), duomenys pateikti į VSAKIS, skiriasi nuo viešai skelbiamų nepriklausomo išorės auditoriaus audituotų fondo ataskaitų duomenų.

EM¹⁰⁹ – apskaitos politikos keitimo ir klaidų taisymo įtaka.

ESSC¹¹⁰ – informacija apie paramos panaudojimą per ataskaitinį laikotarpį.

LSKF¹¹¹ – skiriasi str. FBA D.I „Finansavimo sumos iš valstybės biudžeto“, D.IV „Finansavimo sumos iš kitų šaltinių“, PSA B.V „Terminuotų indėlių (padidėjimas) sumažėjimas“, D.I „Pinigų ir pinigų ekvivalentų padidėjimas (sumažėjimas)“, D.II „Pinigai ir pinigų ekvivalentai ataskaitinio laikotarpio pradžioje“, D.III „Pinigai ir pinigų ekvivalentai ataskaitinio laikotarpio pabaigoje“ duomenys.

¹⁰⁷ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 31 str. 1 d.

¹⁰⁸ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 32 str. 2 d.: VSS grupių metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkiniai teikiami už aukštesnio lygio konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio parengimą atsakingam VSS finansų ministro nustatyta tvarka ne vėliau kaip iki kitų metų gegužės 31 d., 1-asis VSAFAS „Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų rinkinyje“ (redakcija, galiojusi iki 2022-06-14) 52 p. – VSS grupės konsoliduotųjų FAR per 10 dienų nuo jo sudarymo dienos, bet ne vėliau kaip iki gegužės 31 d., elektronine forma pateikiamas atsakingam už aukštesnio lygio VSS grupės konsoliduotųjų FAR parengimą viešojo sektoriaus subjektui.

¹⁰⁹ Energetikos ministerija. VSAKIS apskaitos politikos keitimo ir klaidų taisymo įtakos FBA str. lentelės eilutėje A.III. „Ilgalaikis finansinis turtas“ nurodyta 0,06 mln. Eur mažiau nei patvirtinto 2021 m. FAR lentelėje. Atitinkami skirtumai susidaro ir šiose eil.: „Iš viso turtas“, „Iš viso FS, įsipareigojimų, grynojo turto ir mažumos dalies“. VSAKIS pateiktos apskaitos politikos keitimo ir klaidų taisymo įtakos VRA str. lentelės F „Apskaitos politikos keitimo ir esminių apskaitos klaidų taisymo įtaka“ eilutės paliktos tuščios, o ministerijos pasirašytame 2021 m. FAR šios lentelės F eil. 5 stulpelyje nurodyta 168,28 mln. Eur suma, o 6 stulpelyje – (–) 168,28 mln. Eur.

¹¹⁰ Ekstremalių situacijų sveikatai centras. FAR aiškinamojo rašto priede „Informacija apie paramos panaudojimą per ataskaitinį laikotarpį“ 2 eil. 7 stulpelyje nurodyta 0,53 mln. Eur suma, kaip parama, kuri perduota kitiems VSS, o VSAKIS suformuotoje ši suma nurodyta 8 stulpelyje, kaip parama perduota ne VSS.

¹¹¹ Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondas. Str. FBA D.I „FS iš VB“ – 411,55 tūkst. Eur, VSAKIS – 408,92 tūkst. Eur, D.IV „FS iš kitų šaltinių“ – 88,53 tūkst. Eur, VSAKIS – 91,16 tūkst. Eur, PSA B.V „Terminuotų indėlių (padidėjimas) sumažėjimas“ – 2,40 tūkst. Eur, VSAKIS – 0 Eur, D.I „Pinigų ir pinigų ekvivalentų padidėjimas (sumažėjimas)“ – 2,39 tūkst. Eur, VSAKIS – 10,91 Eur, D.II „Pinigai ir pinigų ekvivalentai ataskaitinio laikotarpio pradžioje“ – 502,47 tūkst. Eur, VSAKIS – 1,57 tūkst. Eur, D.III „Pinigai ir pinigų ekvivalentai ataskaitinio laikotarpio pabaigoje“ – 500,08 tūkst. Eur, VSAKIS – 1,58 tūkst. Eur.

60. Finansų ministerijai pasiūlėme nustatyti kontrolės procedūras, užtikrinančias, kad konsoliduotieji finansinių ataskaitų rinkiniai būtų sudaromi tik pagal sudarytus ir atsakingųjų asmenų patvirtintus viešojo sektoriaus subjektų finansinius ataskaitų rinkinius. Šiam siūlymui jau 2022 m. numatytos priemonės.

FM nuomonė dėl siūlymo KFAR sudaryti tik pagal patvirtintus FAR

Finansų ministerija, rengdama 2022 m. valstybės konsoliduotąjį finansinių ataskaitų rinkinį, planuoja atlikti kontrolės procedūrą ir patikrinti, ar visų, esančių žemesniame konsolidavimo lygyje, viešojo sektoriaus subjektų grupių konsoliduotieji finansinių ataskaitų rinkiniai yra pasirašyti atsakingo asmens.

Siekiant išvengti atvejų, kai konsoliduotieji ataskaitų rinkiniai VSAKIS parengti anksčiau, nei įstaigų, kurių finansinė informacija konsoliduojama, bus svarstoma papildomos kontrolės procedūros įgyvendinimo galimybė. Taip pat, siekdami atkreipti VSS dėmesį, kad į VSAKIS teikiami finansinių ataskaitų duomenys konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniams parengti būtų patvirtinti atsakingų asmenų, planuojame įvesti papildomą reikalavimą, kad VSS atsakingas asmuo turės pažymėti, ar finansinių ataskaitų rinkinys yra patvirtintas atsakingo asmens ir nurodyti patvirtinimo datą.

61. Tokios situacijos, kai konsoliduojami ne iki galo parengti duomenys (konsoliduotieji ataskaitų rinkiniai yra parengiami anksčiau nei įstaigų, kurių finansinė informacija konsoliduojama, ataskaitų rinkiniai; konsoliduojami ataskaitų rinkiniai, kai nėra gauta duomenų, kad VSS atsakingi asmenys – vadovas – juos patvirtino kaip tikrus ir teisingus), rodo finansinės apskaitos organizavimo, tvarkymo ir ataskaitų rengimo procesų kontrolės trūkumus bei trukdo turėti kokybiškus ir laiku¹¹² aukštesniojo lygio – valstybės ir nacionalinį – konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinius.

2.2. Neįgyvendinti lūkesčiai centralizuotos finansinės apskaitos funkcijos kokybei

62. Vyriausybei nusprendus konsoliduoti valstybės BĮ ir VŠĮ, kurių savininkė yra valstybė, buhalterinės apskaitos funkciją, šis procesas pradėtas 2018 m.¹¹³ ir atliekamas etapais. Šios funkcijos konsolidavimą buvo planuota baigti 2022 m. II ketv.¹¹⁴, tačiau atidėta iki 2025 m. II ketv.¹¹⁵. Per 2021 m. centralizuotos 19 biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos tvarkymo funkcijos – NBFC 2021 m. tvarkė 143 įstaigų (42 proc. visų Vyriausybės nutarimu patvirtintuose sąrašuose nurodytų) buhalterinę apskaitą.
63. NBFC vidaus kontrolę reglamentuojančiuose dokumentuose nustatytos darbuotojų atsakomybės, atliekami veiksmai, terminai ir periodiškumas, bet kol kas vidaus kontrolės procedūros neveikia: didžioji dalis apskaitos duomenų vedama rankiniu būdu; nesilaikoma tvarkose nustatytų ataskaitų rinkinių sudarymo ir pateikimo subjektams terminų.

¹¹² Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 32 str. 5 d.

¹¹³ Vyriausybės 2018-02-07 nutarimas Nr. 126 „Dėl Buhalterinės apskaitos tvarkymo ir personalo administravimo funkcijų atlikimo centralizuotai“.

¹¹⁴ Vyriausybės 2019-12-11 nutarimas Nr. 1253 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-02-07 nutarimo Nr. 126 „Dėl buhalterinės apskaitos tvarkymo ir personalo administravimo funkcijų atlikimo centralizuotai“ pakeitimo“.

¹¹⁵ Vyriausybės 2022-03-31 nutarimas Nr. 281 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-02-07 nutarimo Nr. 126 „Dėl buhalterinės apskaitos tvarkymo ir personalo administravimo funkcijų atlikimo centralizuotai“ pakeitimo“.

Apskaitos sričių, kuriose būtina sukurti vidaus kontrolės procesus, užtikrinančius teisingus duomenis, pavyzdžiai

- NBFC, atsakinga už pinigų srautų ataskaitos sudarymą, nepateikė SADM, SM, NVSPL, NŽT, ESSC duomenų, pagrindžiančių pinigų srautų ataskaitos duomenis. Pinigų srautų ataskaitos rengimą reglamentuojančiame standarte numatyta, kad duomenys apie pinigų įplaukas ir išmokas gaunami iš VSS apskaitos registru, tai yra pagal pinigų, pinigų ekvivalentų sąskaitų apyvartas ir sąskaitų, susijusių su netiesioginiais pinigų srautais, likučių kitimą. NBFC pinigų srautų ataskaita iš esmės sudaroma rankiniu būdu, tik pinigų likučio pokytis sutampa su balanso pinigų likučio pokyčiu. Audito metu negavome pakankamų tinkamų audito įrodymų, kad būtų galima pagrįsti pinigų srautų ataskaitose atskleidžiamas atskiras sumas.
- Nustatėme atvejų, kai dėl iš VSS pavėluotai gautų ar negautų dokumentų NBFC laiku neužregistravo ūkinių operacijų arba NBFC nepateikė registru inventorizacijai (nespėjo į apskaitą įtraukti perdavimo aktų).
- Finansinių ataskaitų rinkinių aiškinamieji raštai parengiami ne pagal VSAFAS reikalavimus – nedetalizuojamos veiklos rezultatų, finansinės būklės, grynojo turto pokyčių, pinigų srautų ataskaitose nurodytos sumos tiek, kiek reikalauja VSAFAS ar kiek to reikia, norint teisingai suprasti finansinėse ataskaitose pateiktą informaciją, nenurodomos ataskaitų straipsnių sumų reikšmingų pasikeitimų priežastys.
- Apskaitos politikos dalyje perrašomi VSAFAS privalomi reikalavimai, o ne subjektui pagal jo veiklos specifiką taikytini VSAFAS ir apskaitos principai.

64. Pagrindinės ataskaitų pateikimo terminų nesilaikymo priežastys: pavėluotai gaunami duomenys iš įstaigų; dalies inventorizacijos ir konsolidavimo procesų susiejimas (2021 m. gautinų ir mokėtinų sumų tarpusavio operacijų derinimo su VSS procesas truko iki 2022-03-08, o ataskaitos turėjo būti parengtos iki 2022-03-15); iš konsolidavimo IS, o ne iš VSS finansinei apskaitai tvarkyti skirtos IS parengtų finansinių ataskaitų rinkinių teikimas subjektams.

NBFC nuomonė dėl finansinių ataskaitų rinkinių rengimo

Atkreipiame dėmesį, kad įstaigų vadovai nepatvirtina finansinių ataskaitų rinkinių duomenų teisingumo, kol jie nėra patvirtinti VSAKIS.

65. Siekdami gerinti buhalterinės apskaitos funkcijos atlikimo ir NBFC vidaus kontrolės sistemos kokybę, FM ir centrui 2019 m. teikėme rekomendacijas¹¹⁶. Ministerija turėjo standartizuoti veiklos procesus, būtinus įstaigų centralizuotam buhalterinės apskaitos tvarkymui. Šis procesas pradėtas ir buvo tęsiamas 2021 m., kuriant bendrą viešojo sektoriaus finansų valdymo informacinę sistemą. FM peržiūrėjo finansinės apskaitos procesus ir parengė standartizuotų finansinės apskaitos procesų modelį (SAPM), kurio pagrindas yra viešajame sektoriuje apskaitai naudojamos FVAIS funkcinių galimybių modernizavimas. Bendros finansinės apskaitos informacinės sistemos naudojimas viešajame sektoriuje tvarkant finansinę apskaitą leis centralizuotai naudoti vienodus standartizuotus procesus, ekonominių įvykių ir ūkinių operacijų apskaitos detalizuojančius požymius, kitas informacinių sistemų galimybes duomenims gauti ir perduoti. Vyriausybė¹¹⁷ aiškiau detalizavo VSS ir centralizuotos apskaitos įstaigos apskaitos proceso organizavimo atsakomybes, nustatė reikalavimą apskaitos informacijos teikimui ir priėmimui (jei galima) naudoti valstybės

¹¹⁶ 2019-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-8.

¹¹⁷ Vyriausybės 2020-07-01 nutarimas Nr. 741 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018-05-23 nutarimo Nr. 488 „Dėl Centralizuoto viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

informacinę sistemą „E. sąskaita“. Įstatymu¹¹⁸ nustatyti VSS apskaitos organizavimo ir tvarkymo reikalavimai, leidžiantys finansų ministrui įsakymu patvirtinti procesų, centralizuotai tvarkant finansinę apskaitą, standartizavimą. Planuojama, kad VSS apskaitos kokybės didinimas, standartizuojant procesus, ir jų taikymas bei funkcijų centralizavimas bus įgyvendinamas etapais iki 2025-05-02.

66. 2022 m. spalio mėn. baigiamas veiklos auditas „Buhalterinės apskaitos tvarkymo ir personalo administravimo funkcijų centralizavimas“, kurio metu vertintas ir buhalterinės apskaitos tvarkymo funkcijos centralizavimas.

2.3. Rekomendacijų, kurios reikšmingai prisidėtų prie apskaitos trūkumų mažinimo, vis dar neįgyvendintos

67. Ne pirmus metus pabrėžiame¹¹⁹, kad Valstybės kontrolės teiktų rekomendacijų (priimti sprendimus dėl bendros (vienodos) apskaitos politikos taikymo ir inicijuoti VSS vykdomų veiklų ir su jomis susijusių turto ir įsipareigojimų peržiūrą (inventorizaciją): nustatyti pagrindinius turto ir įsipareigojimų pirminio pripažinimo ir užregistravimo buhalterinėje apskaitoje, buhalterinės apskaitos vedimo ir finansinės atskaitomybės rengimo trūkumus ir imtis priemonių juos šalinti) įgyvendinimas padėtų įstaigoms supaprastinti apskaitos procesus ir disponuoti teisingais buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų duomenimis.
68. Metodinių reikalavimų viešojo sektoriaus buhalterinei apskaitai supaprastinimas sumažintų administracinę naštą, palengvintų apskaitos procesą ir taip sumažintų klaidų mastą¹²⁰. Nustatyti subjektų apskaitos tvarkymo metodiniai reikalavimai leidžia VSS pasirinkti skirtingus apskaitos metodus, apskaitinius įverčius, nors visų jų ataskaitų rinkiniai yra konsoliduojami į vieną (valstybės ar nacionalinį) finansinių ataskaitų rinkinį. Siekiant, kad VSS konsoliduojamos ataskaitos būtų parengtos pagal vieningais principais grįstus apskaitos metodus ir taisykles, FM rekomendavome¹²¹ priimti sprendimus dėl bendros (vienodos) apskaitos politikos taikymo (rekomendaciją planuota įgyvendinti 2021 m. II ketv.). Taip apskaitos tvarkymo reikalavimai būtų aiškesni apskaitos specialistams, o konsoliduojamųjų ataskaitų duomenys palyginami ir suprantamesni jų vartotojams, todėl naudingi formuojant biudžetus, skaičiuojant fiskalinius rodiklius ar atliekant kitus ekonominius vertinimus. Ministerijai įgyvendinus teiktą rekomendaciją, turėtume paprastesnį ir mažesnę administracinę naštą sukurtą viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos procesą.
69. Bendros (vienodos) apskaitos politikos naudą ir svarbą ypač išryškino šių metų audito rezultatai Kultūros ministerijai pavaldžiuose teatruose apskaitant profesionaliojo scenos meno priemones (50 p.) ir archyvuose apskaitant vertybes (49 p.).

¹¹⁸ Finansinės apskaitos įstatymas (2021-11-23 įstatymu Nr. XIV-680 priimta Buhalterinės apskaitos įstatymo Nr. IX-574 nauja redakcija), V skyrius. Nustatyti VSS apskaitos organizavimo ir tvarkymo reikalavimai: VSS apskaitą tvarko naudodami Finansų ministerijos valdomą veiklos valdymo informacinę sistemą, skirtą VSS apskaitos procesams optimizuoti atsižvelgiant į viešojo sektoriaus apskaitai ir atskaitomybei keliamus reikalavimus, vadovaudamiesi finansų ministro nustatyta tvarka.

¹¹⁹ 2021-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-12.

¹²⁰ Valstybinio audito ataskaitos: 2019-10-01 Nr. FA-9; 2020-10-01 Nr. FAE-9.

¹²¹ 2019-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-9.

70. Pažymėtina, kad FM rekomendacijos įgyvendinimą siejo su aktualiais apskaitos klausimais rengiamomis rekomendacijomis ir išaiškinimais. Mūsų nuomone, vien ministerijos parengtomis ir skelbiamomis rekomendacijomis ir išaiškinimais laukiama poveikio pasiekti negalima, nes jie ne visų VSS yra laiku surandami ir taikomi, be to, jie nėra teisės aktai ir neskelbiami kartu su VSAFAS.
71. Šių metų audito metu nustatytas Daugiabučių namų modernizavimo fondo apskaitos pagal VSAFAS trūkumų, paaiškėjo, kad Finansų ministerijos rekomendacijos¹²² apskaitant valstybės paramą gyvenamųjų patalpų atnaujinimui ir apimančios tik paramos savivaldybėms finansinės apskaitos rekomendacijas, klaidina fondo apskaitos tvarkytojus, todėl turi būti papildytos, o praeitais metais valstybinio audito ataskaitoje pateikta problema dėl skirtingos valstybės deleguotų funkcijų finansavimo apskaitos, kad FM išaiškinimas sudaro prielaidas VSAFAS nuostatas įstaigoms taikyti skirtingai, iki šiol neišspręsta.
72. Ūkinės operacijos turi būti apskaitoje registruotos ir finansinėse ataskaitose pateiktos pagal jų turinį ir ekonominę prasmę net ir tada, kai toks jų pateikimas skiriasi nuo jų teisinės formos¹²³. Nors praktikoje turėtų būti taikomas plačiau, šis turinio viršenybės prieš formą apskaitos principo taikymas detalai išaiškintas tik turto nuomos atvejais¹²⁴.

Investicijų į kontroliuojamus ne viešojo sektoriaus subjektus pavyzdys

SM kontroliuojamos įmonės ankstesniais laikotarpiais didino įstatinį kapitalą arba turtą, kuris pagal įstatymus gali būti tik valstybės nuosavybė, iš savo (įmonės) lėšų – pelno dalies. Įstatinio kapitalo didinimas iš įmonės lėšų savo turiniu yra įstatinio kapitalo didinimas iš valstybės biudžeto lėšų – priimamas sprendimas įmonės pelno dalį skirti ne valstybės biudžetui (dividendams ar pelno įmokai), bet įstatiniam kapitalui didinti. Pagal 14-ąjį VSAFAS, kai papildomais įnašais didinamas įmonės įstatinis kapitalas iš valstybės lėšų, taikant nuosavybės metodą, didinama finansinio turto įsigijimo savikaina ir finansavimo sumų sąskaitos. Susisiekimo ministerija šio įstatinio kapitalo didinimą apskaitoje registravo kaip sukauptą nuosavybės metodo įtaką, kontroliuojamų įmonių rezervus ir nepaskirstytą pelną / nuostolį (pagal įmonių teikiamus duomenis apie nuosavo kapitalo vertės kitimą), tačiau jų skirtumą – 271,98 mln. Eur – registravo nuosavybės metodo, o ne finansavimo sumų sąskaitose.

73. Tokiais atvejais reikėtų FM¹²⁵, kaip valstybės politikos formuotojos viešojo sektoriaus atskaitomybės srityje, aktyvaus veikimo. Apie jų poreikį teikėme pastebėjimus ir praėjusiais metais dėl vienodais principais grįstos apskaitos politikos valstybei nuosavybės teise priklausančio turto (14 p.), įsipareigojimų (31 p.) ir kt. apskaitos srityse, tačiau situacija nėra pakitusi.
74. Siekiant mažinti VSS apskaitoje nustatomų iškraipymų mastą FM turėtų įgyvendinti 2018 m. teiktą rekomendaciją¹²⁶ – inicijuoti VSS vykdomų veiklų ir su jomis susijusių turto ir įsipareigojimų peržiūrą (inventorizaciją) – nustatyti pagrindinius turto ir įsipareigojimų

¹²² 2017-11-06 rekomendacija Nr. TR-6/2017-12 „Dėl savivaldybėms nuosavybės teise priklausančių gyvenamųjų patalpų atnaujinimo, įgyvendinant daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą, išlaidų ir valstybės paramos buhalterinės apskaitos“.

¹²³ 1-asis VSAFAS „Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų rinkinyje“ (redakcija nuo 2022-06-15), 25 p.

¹²⁴ 19-asis VSAFAS „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“.

¹²⁵ Vyriausybės 1998-09-08 nutarimas Nr. 1088 „Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo“.

¹²⁶ 2018-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-2018-P-60-3-4-1 „2017 metų nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimas“.

pirminio pripažinimo ir užregistravimo buhalterinėje apskaitoje, buhalterinės apskaitos vedimo ir finansinės atskaitomybės rengimo trūkumus ir imtis priemonių juos šalinti. Įgyvendindama ją FM parengė rekomendacijas VSS: pasiūlė viešųjų juridinių asmenų vadovams atlikti vykdomų veiklų rizikos vertinimą, nustatyti rizikos veiksnius, kurie gali turėti neigiamą poveikį jų rengiamų finansinių ataskaitų straipsniams ir įvertinus rezultatus imtis priemonių. 2019 m. audite konstatavome, kad parinkta priemonė neturėjo poveikio¹²⁷ – nė viena apklausta įstaiga atlikusi veiklų peržiūrą vedamos apskaitos trūkumų nenustatė, nors valstybinių auditų rezultatai kasmet rodo, kad klaidų esama ir jų nemažėja.

75. FM minėtos rekomendacijos įgyvendinimą siejo su Vidaus kontrolės ir vidaus audito reikalavimų įgyvendinimu VSS¹²⁸. Mūsų nuomone, turėtų būti parinktos konkrečios rekomendacijos įgyvendinimo priemonės, kurios visiems VSS padėtų suprasti finansinių ataskaitų duomenų rizikas ir atlikti savo veiklos, turto ir įsipareigojimų peržiūrą ir įsivertinti, ar visa tai tinkamai atsispindi jų finansinėse ataskaitose. FM pateikta informacija, kad rengiamas Centralizuoto viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos organizavimo aprašo pakeitimas. Jį numatyta papildyti nuostatomis, kurios prisidėtų prie geresnės su apskaitos tvarkymu ir finansinių ataskaitų sudarymu susijusios vidaus kontrolės. Bendros (vienodos) apskaitos politikos taikymas viešajame sektoriuje reikšmingai prisidėtų prie šios rekomendacijos sėkmingo įgyvendinimo. FM pareiga¹²⁹ ne tik formuoti valstybės politiką viešojo sektoriaus atskaitomybės srityje, bet ir organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti politikos įgyvendinimą, siekiant turėti patikimą, objektyvią ir atitinkamą valdymo lygių sprendimams priimti tinkamą viešojo sektoriaus finansinę informaciją.

3. VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINYJE 3,52 PROC. ASIGNAVIMŲ ATSKLEISTA NETEISINGAI

76. Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą sudarytame VBVAR, taikant pinigų principą, pateikiami valstybės biudžeto vykdymo duomenys¹³⁰. 2021 m. valstybės biudžeto įplaukos sudarė 13 074,97 mln. Eur, o išlaidos – 14 777,73 mln. Eur. Nepanaudotų asignavimų likutis palyginti su planu – 1 837,57 mln. Eur, o palyginti su patikslintu planu – 2 034,84 mln. Eur. Per metus panaudota 87,90 proc. visų patvirtintų asignavimų: ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos – 60,50 proc., valstybės biudžeto – 94,29 proc. Pažymėtina, kad 145,9 mln. Eur iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų 2021 m. skirta išlaidoms, neįtrauktoms į rodiklių įstatymą¹³¹. Biudžeto sandaros įstatymas¹³² leidžia tam tikrų metų VB ir savivaldybių biudžetų rodiklių įstatyme nustatytiems tikslams valstybės vardu pasiskolintas lėšas naudoti viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas, tačiau Konstitucinis Teismas yra konstatavęs¹³³, kad

¹²⁷ 2020-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-9.

¹²⁸ 2021-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-12.

¹²⁹ Vyriausybės 1998-09-08 nutarimas Nr. 1088.

¹³⁰ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2 str. 20 d., 3 str. 3 d. ir 22 str. 4 d.

¹³¹ 2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas.

¹³² Biudžeto sandaros įstatymas, 14 str.5 d.

¹³³ 1999-07-09 nutarimas Nr.18/98 „Dėl 1998 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių atvirtinimo įstatymo“.

„įstatymas gali būti keičiamas tik įstatymu“; „Konstitucijoje įstatymų leidybos delegavimas nenumatytas“; „pagal Konstituciją Vyriausybei <...> nesuteikiama galių pačiai pakeisti biudžetą“. Valstybės kontrolė 2016 m. yra teikusi pastebėjimą¹³⁴, kad praktika, kai Seimo patvirtintus VB rodiklius keičia ne pats Seimas, o Vyriausybė, yra keistina, nes tai rodo planavimo trūkumus, nesuteikia pakankamai informacijos fiskalinės rizikos valdymui ir didina riziką pažeisti fiskalinės drausmės reikalavimus, kai jie yra taikomi¹³⁵.

77. VBVAR rengimo tikslas – parodyti valstybės biudžeto planų, pajamų pagal mokesčių ir kitų pajamų rūšis ir išlaidų pagal valstybės funkcines (pvz. socialinė apsauga, ekonomika, švietimas ir kt.) ir ekonomines (pvz., DU ir soc. draudimas, prekių ir paslaugų naudojimas, pervedamos ES, kitos finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos ir kt.) klasifikacijas, vykdymą, pateikti visuomenei informaciją apie vykdomas programas, programų finansavimo šaltinius¹³⁶ (VB lėšos, vyriausybės rezervas, ES ir kita tarptautinė finansinė parama ir kt.), asignavimų paskirstymą ir naudojimą, nepanaudojimo priežastis. Taigi tinkamas pajamų ir išlaidų priskyrimas¹³⁷ atitinkamiems straipsniams rodo tikrąjį pajamų plano vykdymą ir išlaidų (asignavimų) paskirtį, leidžia turėti objektyvią informaciją veiklos stebėsenai ir analizei atlikti.

Įplaukos į valstybės biudžetą – ne pagal galutinius metinius duomenis

78. VBVAR pajamų ataskaitoms¹³⁸ sudaryti FM naudoja VMI MF duomenis, o juose neįvertinti įplaukų pasikeitimai pagal rūšis (PVM, GPM, akcizai, pelno mokestis ir pan.) po galutinių ataskaitinio laikotarpio mokesčių mokėtojų pateiktų deklaracijų užregistravimo. Pastarųjų penkerių metų nuokrypių įtaka nėra reikšminga¹³⁹. 2018 m. ministerijai rekomendavome suplanuoti priemones, užtikrinančias, kad VBVAR sudaryti būtų naudojami visi ir galutiniai ataskaitinio laikotarpio VMI MF apskaitos duomenys (įgyvendinti planuota iki 2020-09-30). FM priemonių rekomendacijai įgyvendinti neparengė.

3,52 proc. asignavimų ekonominė klasifikacija – neatskleista

79. Biudžeto sandaros įstatymas¹⁴⁰ numato, kad asignavimų valdytojai privalo nustatyti ir tvirtinti vadovaujamos biudžetinės įstaigos ir (ar) pavaldžių biudžetinių įstaigų bei kitų subjektų programų sąmatas pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius, neviršydami

¹³⁴ 2016-10-03 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-P-60-6-10-1 „Lietuvos Respublikos 2015 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“.

¹³⁵ 2021-10-01 valstybinio audito ataskaita Nr. FAE-12.

¹³⁶ Vyriausybės 2001-05-14 nutarimu Nr. 543 patvirtintos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės, 13 p., finansų ministro 2011-08-08 įsakymu Nr. 1K-265 patvirtinta Asignavimų valdytojų programų, finansuojamų iš LR valstybės biudžeto, finansavimo šaltinių klasifikacija.

¹³⁷ Biudžeto sandaros įstatymas, 9 str., finansų ministro 2003-07-03 įsakymu Nr. 1K-184 patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų klasifikacija.

¹³⁸ Aiškinamojo rašto informacija apie pajamų plano vykdymą, 2 psl.

¹³⁹ Palyginę pirminės formos 1-VP duomenis, naudotus rengiant 2021 m. VBVAR, ir formos po užregistruotų gautų ataskaitinio laikotarpio deklaracijų duomenis nustatėme, kad dėl skirtingų apskaitos formavimo laikotarpių, įplaukų į valstybės biudžetą pasikeitimai pagal pagrindinių pajamų rūšis (PVM, akcizo, GPM) svyruoja nuo (-)0,29 iki 0,14 proc., pelno mokesčio pokytis – 0,19 proc., kitų pajamų – 1,02 proc.

¹⁴⁰ Biudžeto sandaros įstatymas, 5 str. 3 d.

šioms programoms patvirtintų bendrųjų asignavimų, tarp jų – išlaidoms, iš jų – darbo užmokesčiui, ir turtui įsigyti, sumų. Tačiau asignavimų valdytojai savo pavaldžioms įstaigoms ar kitoms biudžetinėms įstaigoms ES ir bendrojo finansavimo lėšas skiria ne pagal detalią išlaidų ekonominę klasifikaciją, kaip numato įstatymas, o pagal iš ES struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų finansavimo sutartis. Šie asignavimai yra planuojami ministerijų sąmatose pagal vieną ekonominės klasifikacijos straipsnį kaip pervedamos lėšos kitiems valdžios sektoriams subjektams¹⁴¹, o projekto vykdytojai, biudžetinės įstaigos, su įgyvendinančiąja institucija pasirašo sutartis, pagal kurias gauna apmokėjimą.

Asignavimų naudojo ne pagal suplanuotą ekonominę klasifikaciją pavyzdžiai

- Vidaus reikalų ministerija, vykdydama:
 - Sienų valdymo ir vizų priemonės programą, 2021 m. panaudojo 19,40 mln. Eur ES ir kitos finansinės paramos lėšų. Programos veiksmų įgyvendinimo plane nurodoma skirtomis lėšomis dengti papildomas Užsienio reikalų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnybos, Policijos departamento, Viešojo saugumo tarnybos, Informatikos ir ryšių departamento, Asmens dokumentų išrašymo centro veiklos sąnaudas.
 - Vidaus saugumo fondo programą, panaudojo 11,20 mln. Eur ES ir kitos finansinės paramos lėšų. Nacionalinio vidaus saugumo fondo 2014–2020 m. programos veiksmų įgyvendinimo plane nurodoma lėšas skirti: Informatikos ir ryšių departamentui, Užsienio reikalų ministerijai, Valstybės sienos apsaugos tarnybai, Asmens dokumentų išrašymo centrui.
- Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, vykdydama Studijų ir mokslo plėtros programą 2021 m. panaudojo 87,24 mln. Eur struktūrinės paramos ir fondų lėšų. Programa yra tęstinė, skirta švietimo, mokslo ir sporto ministro valdymo sritims – per universitetus, kolegijas, Valstybinį studijų fondą skiriamas finansavimas studentams, finansuojamos koleginės studijos, skiriamos paskatinamosios ir socialinės stipendijos, atnaujinama aukštųjų mokyklų ir institutų infrastruktūra, vykdomos kitos su studijų ir mokslo plėtra susijusios priemonės. Iš esmės vykdomos veiklos, analogiškos vykdomoms iš VB lėšų.
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, vykdydama Užimtumo didinimo programą, 2021 m. panaudojo 34,40 mln. Eur struktūrinės paramos ir fondų lėšų. Ja teikiama valstybės pagalba socialinėms įmonėms, sudaromos sąlygos Užimtumo tarnybos veiklai, teikiama parama verslui, finansuojamos kitos su viešuoju administravimu susijusios veiklos.

80. Tokiu būdu biudžetinių įstaigų – projektų vykdytojų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniuose visai neparodoma dalis gautų ir panaudotų asignavimų (projektų vykdymo lėšų), o VBVAR rinkinyje neatspindima tikroji biudžetinių įstaigų faktiškai patirtų išlaidų ekonominė klasifikacija: šių įstaigų, vykdančių projektus, darbuotojų darbo užmokestis, atsargų įsigijimai ir pan., t. y. išlaidos, kurios patiriamos vykdant analogiškas funkcijas, finansuojamas valstybės biudžeto asignavimais.

Finansų ministerijos nuomonė dėl ES lėšų naudojimo atskleidimo pagal ekonominę klasifikaciją

Toks reglamentavimas, kai ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos nedetalizuojamos pagal detalius ekonominės klasifikacijos straipsnius, pasirinktas siekiant efektyvesnio administravimo ir spartesnio lėšų išmokėjimo, nes planuojant projekto lėšų srautus ir išmokant avansą, tarpinius ir galutinius mokėjimus vertinami lėšų poreikį pagrindžiantys dokumentai, tačiau mokėjimai projekto vykdytojui nėra detalizuojami pagal ekonominės klasifikacijos straipsnius.

Sutinkame, kad biudžete asignavimų valdytojams tvirtinama asignavimų dalis darbo užmokesčiui neparodo iš ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos planuojamos skirti lėšų dalies darbo užmokesčiui. Įvertinsime galimybes tikslinti tvirtinamų biudžeto asignavimų detalumą.

¹⁴¹ Pagal ekonominės klasifikacijos str. 2.9.2.1.1.02 „Pervedamos ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos einamiesiems tikslams kitiems valdžios sektoriams subjektams“ ir 2.9.2.2.2.02 „Pervedamos ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos investicijoms kitiems valdžios sektoriams subjektams“.

Taip pat sutinkame, kad siekiant didesnio biudžeto vykdymo duomenų skaidrumo ir tikslumo, ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų paskirtis atsiskaitant už biudžeto lėšų panaudojimą galėtų būti atskleidžiama pagal detalius ekonominės klasifikacijos straipsnius. Siekiant įgyvendinti tokius pokyčius reikalingas išsamus pasiruošimas, atsiskaitymo duomenų teikimo pakeitimai, esamų informacinių sistemų pritaikymas, taip pat papildomai kilsiančios administracinės naštos įvertinimas. Informuosime Valstybės kontrolę apie numatomus veiksmus atlikę detalesnę tokio pakeitimo galimo įgyvendinimo analizę.

81. Pereiti nuo tikslo detalai pagal ekonominę klasifikaciją suplanuoti asignavimus prie siekio efektyviai ir rezultatyviai vykdyti veiklą ir pasiekti išskeltus tikslus mažiausia kaina, Valstybės kontrolė dar 2016 metais dėl to teikė rekomendacijas: *siekiant efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai panaudoti valstybės biudžeto lėšas, sumažinti administracinę naštą, rekomenduojame nustatyti optimalų viešojo sektoriaus transporto ir kitų paslaugų įsigijimo ir lėšų naudojimo kontrolės mechanizmą, kad įstaigos galėtų siekti veiklos rezultatų¹⁴² ir siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi Konstitucijos nuostatų, inicijuoti teisės aktų pakeitimus, nusprendus, kokius finansinius rodiklius ir kiek jų privalo patvirtinti Seimas ir kiek suteikti Vyriausybei teisių vykdyti biudžetą¹⁴³. Įgyvendinus rekomendacijas būtų užtikrintas pakankamas lankstumas Vyriausybei, institucijoms vykdyti biudžetą ir išvengta padarytų išlaidų atskleidimo pagal ekonominę klasifikaciją trūkumų, nustatytų audito metu. Laukiame, kad tokie pokyčiai formuojant biudžetą bus pasiekti įgyvendinus Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane numatytą 10.2.4 veiksmą „Sukurti ir įgyvendinti vidutinės trukmės biudžeto taisykles“.*
82. Atsižvelgę į išdėstytas aplinkybes, negalėjome patvirtinti, kad pervedamų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų: einamiesiems tikslams kitiems valdžios sektoriaus subjektams – 241,09 mln. Eur ir investicijoms kitiems valdžios sektoriaus subjektams – 278,57 mln. Eur duomenys 2021 m. VBVAR¹⁴⁴ yra teisingi.

Valstybės kontrolierius

Mindaugas Macijauskas

¹⁴² 2017-09-29 valstybinio audito ataskaita Nr. P-60-5-7-1 „Lietuvos Respublikos 2016 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumas ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimas“.

¹⁴³ 2016-10-03 valstybinio audito ataskaita Nr. FA-P-60-6-10-1.

¹⁴⁴ 2021 metų VBVAR Valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymo 2021-12-31 ataskaita (pagal ekonominę klasifikaciją) (forma Nr. 5).

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„2021 metų valstybės konsoliduotųjų
finansinių ir biudžeto vykdymo
ataskaitų rinkinių finansinio audito
rezultatai“
1 priedas

Santrumpos ir sąvokos

- AM** – Aplinkos ministerija
- APVA** – Aplinkos projektų valdymo agentūra
- BETA** – Būsto energijos taupymo agentūra
- BJ** – biudžetinė įstaiga
- EM** – Energetikos ministerija
- ESSC** – Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras
- FAR** – finansinių ataskaitų rinkinys
- FBA** – finansinės būklės ataskaita
- FM** – Finansų ministerija
- GRA** – Gynybos resursų agentūra prie Krašto apsaugos ministerijos
- IAE** – Ignalinos atominė elektrinė
- KAM** – Krašto apsaugos ministerija
- LAKD** – Lietuvos automobilių kelių direkcija
- MAIS** – Mokesčių apskaitos informacinė sistema
- NBFC** – Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras
- NVSPL** – Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija
- NŽT** – Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos
- PSA** – pinigų srautų ataskaita
- SADM** – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
- SAM** – Sveikatos apsaugos ministerija
- SM** – Susisiekimo ministerija
- VB** – Valstybės biudžetas
- VBVAR** – Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys
- VĮ** – Valstybės įmonė

VKFAR – Valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys

VMI MF – Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas

VRA – veiklos rezultatų ataskaita

VSAFAS – viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai

VSAKIS – viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacinė sistema

VSS – viešojo sektoriaus subjektas

VŠĮ – viešoji įstaiga

Valstybinio audito ataskaitos
„2021 metų valstybės konsoliduotųjų
finansinių ir biudžeto vykdymo
ataskaitų rinkinių finansinio audito
rezultatai“
2 priedas

Audito apimtis ir metodai

Audito tikslas:

- įvertinti valstybės 2021 VKFAR ir VBVAR duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę;

Audituotos 2021 metų valstybės konsoliduotosios finansinės ataskaitos:

- konsoliduotoji finansinės būklės, konsoliduotoji veiklos rezultatų, konsoliduotoji pinigų srautų ir konsoliduotoji grynojo turto pokyčių ataskaitos bei konsoliduotųjų finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas, parengti pagal 2021-12-31 duomenis.

Audituotos 2021 metų biudžeto vykdymo ataskaitos:

- valstybės biudžeto pajamų plano vykdymo; valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymo; valstybės biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo (teismai); valstybės biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo (pagal valstybės funkcijas); valstybės biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo (pagal ekonominę klasifikaciją); Vyriausybės rezervo panaudojimo; BĮ pajamų įmokų į valstybės biudžetą, valstybės biudžeto pajamų iš mokesčių dalies ir kitų lėšų, įstatymais ir kitais teisės aktais skiriamų programoms finansuoti panaudojimo (pagal asignavimų valdytojus); valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų ir kitų lėšų, skirtų savivaldybių biudžetams, panaudojimo; valstybės investicijų programos vykdymo (pagal investavimo sritis), Vyriausybės skolinimosi, skolos ir garantuotos skolos limitų ataskaitos bei VBVAR aiškinamasis raštas.

Veikusios pavaldžios, kontroliuojamos ir (ar) konsoliduojamos įstaigos:

- Audito metu vertinti 556 institucijų finansinių ataskaitų pagrindu sudaryto 2021 m. VKFAR duomenys ir 111 asignavimų valdytojų biudžeto vykdymo ataskaitų pagrindu ir trijų pajamų administratorių apyskaitos 1-VP pagrindu sudaryto 2021 m. VBVAR duomenys.

Audito apimties apribojimai:

- nėra.

Auditas atliktas:

- pagal tarptautinius audito standartus (TAS)¹⁴⁵ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus¹⁴⁶;
- siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad (konsoliduotose) finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų. Visiškas užtikrinimas neįmanomas

¹⁴⁵ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti tarptautiniai audito standartai (Lietuvos auditorių rūmų (iki 2017-02-28) ir Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (nuo 2017-03-01) išversti į lietuvių kalbą, prieiga per internetą: <https://avnt.lrv.lt/lt/teisine-informacija/teises-aktai/auditas> (žiūrėta 2022-06-29).

¹⁴⁶ 2000–2899-ieji TAAIS „Finansinio audito standartai“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/post/15653/> (žiūrėta 2022-06-29).

dėl įgimtų audito ir vidaus kontrolės apribojimų bei to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų ir sudarytų sandorių.

- pagal 2022-03-03 su Apskaitos ir kontrolės UAB „AUDITAS“ pasirašytą paslaugų pirkimo sutartį Nr. SU-14, pagrindines (detalias) audito procedūras atliko šios bendrovės darbuotojai. Už Paslaugų rezultatų įgyvendinimo sprendimus atsako Valstybės kontrolė.

Reikšmingu dalyku VKFAR yra laikoma apskaitos klaida ar jų visuma, viršijanti 540,79 mln. Eur (pagal pasirinktą reikšmingumą). Taip pat kokybiškai reikšmingu gali būti laikomas iškraipymas (nors suma mažesnė už reikšmingumą), kuris yra svarbus informacijos vartotojui dėl jo pobūdžio, aplinkybių ar konteksto, kuriems esant jis atsirado. Kokybiškai reikšmingu yra laikoma ir svarbiausių vidaus kontrolės priemonių nebuvimas ar jų nesilaikymas.

Reikšmingu dalyku VBVAR yra laikoma apskaitos klaida ar jų visuma, viršijanti 147,78 mln. Eur. Kokybinį reikšmingumą naudojome nustatytų dalykų vertinimui tais atvejais, kai iškraipymų suma (nepaisant to, kad yra mažesnė už kiekybinį reikšmingumą) gali daryti įtaką vartotojų priimamiems sprendimams, sprendimams dėl jo pobūdžio, aplinkybių ar konteksto, kuriems esant ji atsirado.

Audito apimtis ir metodai

2021 m. pradžios ir pabaigos turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likučiai:

turto ir atitinkamai įsipareigojimų, finansavimo sumų, įsipareigojimų, grynojo turto ir mažumos dalies – iš viso 49 312,15 mln. Eur ir 54 078,76 mln. Eur.

2021 m. gautos pajamos ir patirtos išlaidos:

Gautos pajamos – 13 074,97 mln. Eur; patirtos išlaidos – 14 777,73 mln. Eur.

Vertintos sritys ir atliktos procedūros dėl 2021 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių duomenų

Atlikus audituojamo subjekto veiklos, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšmingo iškraipymo rizika:

- Turto srityje nustatyta rizika dėl ilgalaikio materialiojo turto, ilgalaikio finansinio turto grupavimo, kultūros vertybių vertinimo tikrąja verte, dėl gautinų sumų amortizuotos savikainos apskaičiavimo, žyminio mokesčio ir teismų skirtų baudų registravimo bei kontrolės, neteisingų ir nepatikimų apskaitos duomenų dėl MAIS funkcijų trūkumų, nematerialiojo turto (grupavimas, amortizacija), mineralinių išteklių vertės, medynų, žemės sklypų vertės.
- Finansavimo sumų srityje nustatyta rizika dėl finansavimo šaltinių grupavimo (galimai naujų finansavimo šaltinių, paramos), investicijų dydžio mažinimo ar didinimo apskaitos savininko kapitalo dalyje.
- Įsipareigojimų srityje nustatyta rizika dėl atidėjinio apskaičiavimo, neteisingų ir nepatikimų apskaitos duomenų dėl MAIS funkcijų trūkumų, likviduotos VŠĮ BETA įsipareigojimų apskaitymo.
- Grynojo turto srityje nustatyta rizika dėl kultūros vertybių įvertinimo tikrąja verte, dėl žemės vertės pokyčio.
- Pajamų srityje nustatyta rizika dėl neteisingų ir nepatikimų apskaitos duomenų dėl MAIS funkcijų trūkumų, žyminio mokesčio ir teismų skirtų baudų registravimo bei kontrolės, amortizuotos savikainos pokyčio (atliekynas).
- Sąnaudų srityje nustatyta rizika dėl neteisingų ir nepatikimų apskaitos duomenų dėl MAIS funkcijų trūkumų, darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudų, nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudų, finansavimo, finansinės ir investicinės veiklos sąnaudų (atliekynas).
- Be sričių, kuriose nustatyta reikšmingo iškraipymo rizika, rizikos nustatytos ir kitose svarbiose srityse: turtas, ilgalaikiai ir trumpalaikiai įsipareigojimai, grynasis turtas, pajamos, nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos, socialinių išmokų sąnaudos, nuomos sąnaudos, finansavimo sąnaudos, kitų paslaugų sąnaudos, kitos sąnaudos, pagrindinės veiklos perviršis ar deficitas, kitos veiklos rezultatas, kitos veiklos sąnaudos, finansinės ir investicinės veiklos rezultatas.

Sritys, kuriose nustatytas kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas):

- Vidaus kontrolės testavimas atliktas atliekant 2020 m. VKFAR auditą. Kontrolės testavimas atliktas ilgalaikio materialiojo turto, ilgalaikio finansinio turto, biologinio turto, trumpalaikio turto, finansavimo sumų, įsipareigojimų, finansavimo sąnaudų, kitų paslaugų sąnaudų, subsidijų srityse, siekiant gauti baigtumo, tikrumo, buvimo ir įvertinimo tvirtinimus. Gautu kontrolės patikimumu naudotasi atliekant šį auditą.

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalūs testai ir (ar) analitinės procedūros):

Audito apimtis ir metodai

- Turto srityje atrankos būdu įvertintas inventorizacijos atlikimo tinkamumas ir faktinis turto buvimo patikrinimas. Taip pat įvertintas turto įsigijimo, amortizacijos, nusidėvėjimo, nuvertėjimo, nurašymo, perdavimo ūkinių operacijų registravimas apskaitos registruose (laiku, teisinga verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).
- Įsipareigojimų srityje atrankos būdu įvertintas turto inventorizacijos atlikimo tinkamumas. Taip pat atrankos būdu įvertintas įsipareigojimų ūkinių operacijų registravimas apskaitos registruose (laiku, teisinga verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).
- Pajamų srityje atrankos būdu įvertintas pajamų pripažinimas, įvertinimas ir su jomis susijusių gautinų sumų registravimas (laiku, teisinga verte, esant tinkamiems pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).
- Sąnaudų srityje atrankos būdu įvertinta: sąnaudų, su jomis susijusių mokėtinų sumų ir piniginių lėšų pripažinimas ir registravimas (ar registruotos tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo patirtos, pagrįstumas, tikrumas, užregistravimas teisinga verte ir tinkamomis sąskaitų korespondencijomis); su sąnaudomis susijusių įsipareigojimų ir piniginių lėšų registravimas laiku, teisinga verte, atitinkančia pagrindžiančiuose dokumentuose nurodytas sumas; atvaizdavimas tinkamuose ataskaitų straipsniuose.

Bendras ataskaitų rinkinio vertinimas:

Įvertinta:

- taikomų apskaitos metodų tinkamumas ir apskaitinių vertinimų bei susijusių vadovybės atskleidimų pagrįstumas;
 - bendras (konsoliduotųjų) finansinių ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, įskaitant atskleidimus, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų VSAFAS reikalavimus;
 - bendras (konsoliduotųjų) biudžeto vykdymo ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, ir tai, ar šiose ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pateikimo reikalavimus.
-

Valstybinio audito ataskaitos
 „2021 metų valstybės konsoliduotųjų
 finansinių ir biudžeto vykdymo
 ataskaitų rinkinių finansinio audito
 rezultatai“
 3 priedas

Sąrašas institucijų ir įstaigų, kuriose buvo atliktos audito procedūros ir kurioms siunčiama valstybinio audito ataskaita

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas
1	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
2	Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija
3	Lietuvos Respublikos energetikos ministerija
4	Lietuvos Respublikos finansų ministerija
5	Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija
6	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
7	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija
8	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija
9	Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija
10	Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija
11	Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija
12	Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija
13	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija
14	Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
15	Alytaus pataisos namai
16	Anykščių regioninio parko direkcija
17	Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos
18	Asmens dokumentų išrašymo centras prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
19	Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
20	Centralizuota finansų ir turto tarnyba prie Krašto apsaugos ministerijos
21	Daugiabučių namų modernizavimo fondas, finansuojamas Europos regioninės plėtros fondo lėšomis
22	Finansinė priemonė „Tipinės gamybos paskirties pastatų laisvosiose ekonominėse zonose, pramonės parkuose ir kitose pramoninėse teritorijose įrengimas“
23	Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
24	Gynybos resursų agentūra prie Krašto apsaugos ministerijos
25	Informacinės visuomenės plėtros komitetas
26	Informacinių technologijų tarnyba prie Krašto apsaugos ministerijos
27	Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
28	Infrastruktūros valdymo agentūra
29	Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
30	Juozo Miltinio dramos teatras
31	Kalėjimų departamentas prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos
32	Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Mokymo centras
33	Kauno apskrities valstybinė mokesčių inspekcija
34	Kauno regioninis valstybės archyvas
35	Kauno teritorinė muitinė
36	Kauno vaikų socializacijos centras „Saulutė“
37	Kauno valstybinis lėlių teatras

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas
38	Kauno valstybinis muzikinis teatras
39	Klaipėdos dramos teatras
40	Klaipėdos regioninis valstybės archyvas
41	Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras
42	KPP finansinių priemonių fondas
43	Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos
44	Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija
45	Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo
46	Lietuvių kalbos institutas
47	Lietuvos administracinių ginčų komisija
48	Lietuvos aklųjų biblioteka
49	Lietuvos apeliacinis teismas
50	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas
51	Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacija bendrajam priėmimui organizuoti
52	Lietuvos aviacijos muziejus
53	Lietuvos centrinis valstybės archyvas
54	Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos
55	Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras
56	Lietuvos hidrometeorologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos
57	Lietuvos ypatingasis archyvas
58	Lietuvos kariuomenė
59	Lietuvos kelių policijos tarnyba
60	Lietuvos kino centras prie Kultūros ministerijos
61	Lietuvos literatūros ir meno archyvas
62	Lietuvos metrologijos inspekcija
63	Lietuvos mokslo taryba
64	Lietuvos mokslų akademija
65	Lietuvos mokslų akademijos mokslinių tyrimų ir tarptautinio bendradarbiavimo labdaros ir paramos fondas
66	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka
67	Lietuvos nacionalinis dailės muziejus
68	Lietuvos nacionalinis dramos teatras
69	Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras
70	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra
71	Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra
72	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas
73	Lietuvos Respublikos Prezidento kanceliarija
74	Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba
75	Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija
76	Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas
77	Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
78	Lietuvos Respublikos valstybinis patentų biuras
79	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centras
80	Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija
81	Lietuvos Respublikos Vyriausioji rinkimų komisija
82	Lietuvos rusų dramos teatras
83	Lietuvos socialinių mokslų centras
84	Lietuvos standartizacijos departamentas
85	Lietuvos statistikos departamentas

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas
86	Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninė
87	Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninė Kauno klinikos
88	Lietuvos transporto saugos administracija
89	Lietuvos valstybės istorijos archyvas
90	Lietuvos valstybės naujasis archyvas
91	Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba
92	Lošimų priežiūros tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
93	Marijampolės pataisos namai
94	Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
95	Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešinimo departamentas prie krašto apsaugos ministerijos
96	Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra
97	Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
98	Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos
99	Nacionalinė švietimo agentūra
100	Nacionalinė teismų administracija
101	Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija
102	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos
103	Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras
104	Nacionalinis Kauno dramos teatras
105	Nacionalinis kibernetinio saugumo centras prie krašto apsaugos ministerijos
106	Nacionalinis vėžio institutas
107	Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos
108	Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas
109	Neįgalųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
110	Nijolės Genytės socialinės globos namai
111	Panevėžio apskrities valstybinė mokesčių inspekcija
112	Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
113	Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija
114	Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
115	Rambynų regioninio parko direkcija
116	Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
117	Studijų kokybės vertinimo centras
118	Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras
119	Šiaulių apskrities valstybinė mokesčių inspekcija
120	Šiaulių regioninis valstybės archyvas
121	Šiaulių tardymo izoliatorius
122	Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
123	Techninės pagalbos neįgaliesiems centras prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
124	Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija
125	Turto valdymo ir ūkio departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
126	Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
127	Valstybės išdas
128	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
129	Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos
130	Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos
131	Valstybinė energetikos reguliavimo taryba
132	Valstybinė lietuvių kalbos komisija
133	Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba
134	Valstybinė miškų tarnyba

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas
135	Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
136	Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos
137	Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos
138	Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba
139	Valstybinis jaunimo teatras
140	Valstybinis studijų fondas
141	Valstybinis Šiaulių dramos teatras
142	Valstybinis Vilniaus mažasis teatras
143	Vėliučionių vaikų socializacijos centras
144	Viešoji įstaiga Aukštaitijos siaurasis geležinkelis
145	Viešoji įstaiga Centrinė projektų valdymo agentūra
146	Viešoji įstaiga CPO LT
147	Viešoji įstaiga Jungtinis techninis sekretoriatas
148	Viešoji įstaiga Klaipėdos jūrininkų ligoninė
149	Viešoji įstaiga Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija
150	Viešoji įstaiga Lietuvos prabavimo rūmai
151	Viešoji įstaiga Prezidento Valdo Adamkaus biblioteka-muziejus
152	Viešoji įstaiga Respublikinė Šiaulių ligoninė
153	Viešoji įstaiga Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė
154	Viešoji įstaiga Sportas ir poilsis
155	Viešoji įstaiga Technikos priežiūros tarnyba
156	Viešoji įstaiga Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai
157	Viešoji įstaiga Vilniaus universiteto ligoninė Santaros klinikos
158	Viešoji įstaiga Vilniaus universiteto ligoninės Žalgirio klinika
159	Viešųjų pirkimų tarnyba
160	Vilniaus apygardos administracinis teismas
161	Vilniaus apskrities valstybinė mokesčių inspekcija
162	Vilniaus apskrities vyriausiasis policijos komisariatas
163	Vilniaus Gedimino technikos universitetas
164	Vilniaus pataisos namai
165	Vilniaus pilių valstybinio kultūrinio rezervato direkcija
166	Vilniaus regioninis valstybės archyvas
167	Vilniaus teatras „Lėlė“
168	Vilniaus universitetas
169	Vyriausybės atstovų įstaiga
170	Vyriausioji tarnybinės etikos komisija
171	Vytauto Didžiojo karo muziejus
172	Vytauto Didžiojo universitetas
173	Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos
174	Žuvinto biosferos rezervato direkcija
175	„Diemedžio“ ugdymo centras

